

Het topsportklimaat van het team Jong Oranje (langebaanschaatsen)

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje, aan het topsportklimaat van het team én op welke manier dit klimaat bijdraagt aan de ontwikkeling van talent tot topsporter.

Kim Boterenbrood

Juni 2013

Universiteit Utrecht

Het Topsportklimaat van het team Jong Oranje (langebaanschaatsen)

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje, aan het topsportklimaat van het team én op welke manier dit klimaat bijdraagt aan de ontwikkeling van talent tot topsporter.

Naam: Kim Boterenbrood
Contact: k.boterenbrood@gmail.com/06-34022283
Studentnummer: 3805794
Datum: 28-6-2013
Kader: Master thesis
Master Sportbeleid en Sport Management
Departement Bestuurs- en Organisationswetenschap
Universiteit Utrecht
Scriptiebegeleider: Dr. Inge Claringbould
Tweede beoordelaar: Dr. Michel van Slobbe
Stagebegeleider KNSB: Pieter Clausing

Voorwoord

Voor u ligt mijn thesis ter afsluiting van het masterprogramma sportbeleid en sportmanagement van de Universiteit van Utrecht. Na een aantal jaar bij de Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) te hebben gewerkt raakte ik 3 jaar geleden geïnspireerd om mijn kennis en vaardigheden uit te breiden. Het masterprogramma sportbeleid en sportmanagement leek mij dé studie waarin ik mijzelf als professional binnen de publieke sportsector verder kon ontplooiën. Achteraf kan ik zeggen dat mijn verwachtingen van het masterprogramma zijn overtroffen en ik u met gepaste trots deze masterthesis presenteer.

Allereerst wil ik de KNSB bedanken voor de mogelijkheid die mij is geboden om mijn werkzaamheden met een studie te combineren. Hoewel de combinatie van werk en studie pittige periodes heeft gekend, heb ik mij altijd gesteund gevoeld door mijn leidinggevende Pieter Clausing in de ambitie die ik had. Daarnaast wil ik ook de technisch directeur sport van de KNSB, Arie Koops en mijn collega's van de afdeling topsport bedanken voor de input die zij mij voor het onderzoek hebben geleverd. Ook mijn directe collega's van de afdeling opleidingen wil ik bedanken voor hun flexibiliteit die in het kader van mijn studie nodig vaak nodig was.

Uiteraard gaat er ook een woord van dank uit naar mijn scriptiebegeleidster Inge Claringbould. Dankzij haar intensieve, professionele begeleiding werd ik continu uitgedaagd om alles eruit te halen. Hoewel deze uitdagingen er ook toe hebben geleid dat ik tijdens studiemomenten veel uit het raam heb gestaard, heeft het absoluut voor meer diepgang in mijn master thesis gezorgd. Ook mijn 'sparring' groepje bestaande uit mijn studiegenoten, Malou Postuma, Daphne van der Hoogte en Lisette Schrijvers wil ik bedanken voor hun inhoudelijk feedback op mijn werk en voor de gezelligheid die we met elkaar hebben gehad.

Tot slot wil ik mijn ouders, zus en vriend bedanken voor de broodnodige afleiding, steun, kritische blik en luisterend oor die zij mij hebben geboden.

Kim Boterenbrood

Harderwijk, 28 juni 2013

Samenvatting

Inleiding

Het team Jong Oranje van de KNSB is een groep geselecteerde atleten die beschikken over optimale trainingsfaciliteiten en kwalitatief hoogwaardige begeleiding. Door NOC*NSF en de sportbonden zijn er diverse kwaliteitscriteria en richtlijnen voor talent ontwikkelingstrajecten maar er bestaat nog weinig inzicht in de ervaringen van atleten die deel uitmaken van een talent ontwikkelingstraject.

Theoretisch kader

Veel onderzoek legt de nadruk op de psychologische en pedagogische context van talentontwikkeling en onderzoekt daarmee slechts een klein onderdeel van het topsportklimaat waarbinnen een atleet zich bevindt. Daarnaast wordt veel onderzoek naar talentontwikkeling gedaan vanuit een functionalistisch perspectief, waarin topsportsuccessen maakbaar en planbaar zijn. Met dit constructivistische onderzoek wordt in tegenstelling tot het vele functionalistische onderzoek inzicht verkregen in de betekenissen die atleten toekennen aan de organisatorische context waarbinnen talentontwikkeling plaatsvindt.

Methodologie

Dit onderzoek is vanuit een constructivistisch perspectief verricht. Om betekenissen te achterhalen zijn 11 semigestructureerde diepte interviews gehouden met atleten in de leeftijd van 15 tot en met 20 jaar die deel uit maken van het team Jong Oranje.

Resultaten

Atleten kennen verschillende betekenissen toe aan het topsportklimaat waarin zij zich bevinden. Positieve aspecten in het klimaat zijn onder andere de ondersteunende faciliteiten, de teamsamenstelling en de begeleiding van trainers en specialisten. Negatieve aspecten zijn onder andere de prestatiedruk en de beperkte mogelijkheden om na Jong Oranje een vervolg aan de topsportcarrière te geven.

Analyse

De onderzoeksresultaten zijn geanalyseerd middels de perspectieven van Bourdieu (1990). Bourdieu ziet interacties die binnen een veld plaatsvinden niet als een eenvoudige weergave van bestaande posities, maar als het resultaat van de 'strijd' om bepaalde posities die binnen het veld ingenomen kunnen worden. Voor de analyse van onderzoeksresultaten is het topsportklimaat uiteengehaald in drie subvelden te weten (1) de trainingslocatie, (2) het nationale en internationale wedstrijdscircuit en (3) het centrum voor topsport en onderwijs.

Conclusies

Uit dit onderzoek is gebleken dat een topsportklimaat zich kenmerkt door de centraliteit en het belang van presteren. Om tot een topsportklimaat toe te treden moeten verschillende concessies worden gedaan. Voor atleten die volledig deel kunnen nemen aan een topsportprogramma vormt een topsportklimaat een prettig klimaat, maar voor atleten die (tijdelijk) 'uit competitie' zijn juist een onaangenaam klimaat. De doorstroming vanuit het Team Jong Oranje naar een merkenteam blijkt voor atleten een lastige opgave en zorgt gedurende de periode bij Jong Oranje voor een hoge mate van prestatiedruk.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Problematisering onderzoeksonderwerp	7
1.2 Maatschappelijke, bestuurlijke en organisatorische context	8
1.3 Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader	10
2.1 Definities.....	10
2.2 Analyse kader	10
2.3 Visies op talentontwikkeling.....	11
2.4 Beïnvloedbare sportorganisatorische factoren	11
2.5 De meting van het topsportklimaat in Nederland	12
2.6 Het topsportklimaat anno 2013	14
2.7 Het Nederlandse topsportklimaat, wie zijn erbij betrokken?	14
2.7.1 Overheid, bedrijfsleven en merkenteams.....	14
2.7.2 De invloed van trainers, ouders en broers en zussen	15
2.8 Belemmerende factoren voor atleten binnen een topsportklimaat.....	16
2.9 Tot besluit hoofdstuk 2.....	17
3. Methodologie.....	18
3.1 Literatuurstudie en documentanalyse.....	18
3.2 Interviews	18
3.3 Selectie respondenten.....	18
3.4 Data analyse	19
3.5 Validiteit en betrouwbaarheid.....	19
4. Onderzoeksresultaten	21
4.1 Subveld 1: De trainingslocatie	21
4.1.1 Trainingsarbeid en trainingsstages	21
4.1.2 Trainingsarbeid in relatie tot prestaties.....	21
4.1.3 Ondersteunende faciliteiten	22
4.1.4 Trainer-coach begeleiding	23
4.1.5 Begeleiding specialisten.....	24
4.1.6 De rol van ouders.....	25
4.1.7 Trainingen in het gewest	25
4.2 Subveld 2: Het nationale en internationale wedstrijd­circuit	26
4.2.1 Wedstrijdbeleving en prestatiedruk	27
4.2.2 Nederlandse Allround cultuur	27
4.2.3 De Nederlandse merkenteams	28
4.2.4 De Media	29
4.3 Subveld 3: Het centrum voor topsport en onderwijs	30
4.3.1 Huisvesting.....	30

4.3.2 Onderwijs.....	31
4.3.3 Team Jong Oranje – Samenstelling	33
4.3.4 Team Jong Oranje – Sfeer	34
4.3.5 Vertrek uit Jong Oranje en het CTO	34
4.3.6 Sociaal leven naast topsport.....	35
5. Analyse.....	36
5.1 Subveld 1: De trainingslocatie	36
5.2 Subveld 2: Het nationale en internationale wedstrijd­circuit	37
5.3 Subveld 3: Het centrum voor topsport en onderwijs	39
5.4 Tot besluit hoofdstuk 5.....	40
6. Conclusie, discussie en aanbevelingen	41
6.1 Conclusies deelvraag 1	41
6.2 Conclusies deelvraag 2	42
6.3 Conclusies deelvraag 3	43
6.4 Conclusies hoofdvraag.....	43
6.5 Discussie	44
6.6 Aanbevelingen	44
7. Bibliografie	46
Bijlage 1: Topics interviews atleten die deel uitmaken van het team Jong Oranje	48

1. Inleiding

“Het is aan ons, alle betrokkenen bij de Nederlandse sport, om het klimaat te scheppen waarin toekomstig talent zich kan ontplooiën.” (NOC*NSF, 2010, p.1)

Het team Jong Oranje van de Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond (KNSB) is een groep geselecteerde atleten die beschikken over optimale trainingsfaciliteiten en kwalitatief hoogwaardige begeleiding (KNSB, 2012a). Binnen de kaders van een talentontwikkelingsprogramma is het team Jong Oranje een plek waar de ontwikkeling van talenten centraal staat. De KNSB heeft haar topsportprogramma voor het team Jong Oranje ondergebracht bij het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) te Heerenveen. Uit de 3^e topsportklimaatmeting die door Van Bottenburg, Dijk, Elling en Reigersberg (2012) is uitgevoerd, blijkt dat naast de voordelen van clustering in CTO's er ook nadelen naar voren komen. De nadelen die door de coaches en coördinatoren worden genoemd zijn onder andere de afzondering van topsporters van 'de normale samenleving' en problemen met de overgang van thuis naar zelfstandigheid (Van Bottenburg et al., 2012).

Naast de selecties op nationaal niveau ontstaan er op steeds meer plaatsen selecties van atleten die als talent geïdentificeerd zijn. Selecties komen voor binnen verenigingen, op ijsbanen, binnen gewesten, op eigen initiatief, maar ook de Regionale Training Centra (RTC) zijn sterk in opmars. Het ontstaan van deze RTC's gebeurt al dan niet in overleg met de sportbonden (NOC*NSF, 2011). Het 'Masterplan talentontwikkeling (2006-2010)' van NOC*NSF en de prominente plaats die de talentidentificatie en de talentontwikkeling binnen de Sportagenda 2016 en het Olympische Plan 2028 inneemt laat zien dat NOC*NSF beleidsmatig veel aandacht aan dit onderwerp besteedt.

Kortom, door NOC*NSF en de sportbonden zijn er diverse kwaliteitscriteria en richtlijnen voor, talentherkenning- en ontwikkelingsprogramma's opgesteld, maar er bestaat buiten de topsportklimaatmeting van Van Bottenburg et al. (2012) nog weinig inzicht in de ervaringen van atleten die deel uitmaken van een talentontwikkelingstraject.

1.1 Problematisering onderzoeksonderwerp

Dit onderzoek kent een praktische relevantie voor de KNSB omdat de kennis die dit onderzoek oplevert inzicht geeft in de betekenissen die atleten, als lid van het team Jong Oranje, toekennen aan het deel uitmaken van een selectie die zich richt op talentontwikkeling. Daarnaast wordt getracht inzichtelijk te maken welke positieve en negatieve aspecten binnen dit topsportklimaat van invloed zijn op de doorstroom naar een merkenteam¹ of uitstroom naar een lager niveau waarop de sport beoefend wordt. Tevens heeft dit onderzoek als doel gehad de ervaringen van de atleten naast de criteria en richtlijnen die NOC*NSF en de KNSB stelt aan talentontwikkeling te leggen en te beoordelen of de ideeën van de beleidsbepalers overeenkomen met de betekenissen die de atleten geven aan het klimaat waarbinnen talentontwikkeling plaats vindt. Met de resultaten van dit onderzoek worden beleidsmakers van de KNSB en NOC*NSF handvatten geboden waarmee nieuw beleid gevormd kan worden of het huidige beleid aangepast kan worden. Tevens kunnen de positieve aspecten van het topsportklimaat worden uitvergroet of gekopieerd naar andere selecties, zoals de regionale training centra, ook kunnen de positieve aspecten worden overgenomen in de nationale junioren selecties van het inline-skaten of kunstschaatsen, of zelfs sportgeneriek gebruikt worden.

De maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is om meer inzicht te verkrijgen in de specifieke context waarbinnen topsport in Nederland plaats vindt en hoe deze context zijn uitwerking heeft op de atleten die een ontwikkeling van talent tot topsporter doormaken.

---

¹ Merkenteams zijn gesponsorde teams bestaande uit atleten die fulltime en op professionele wijze topsport bedrijven en daarmee een salaris verdienen.

Zoals in de introductie is aangegeven richt dit onderzoek zich op betekenissen die atleten toekennen aan het deel uitmaken van het team Jong Oranje. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Welke betekenissen geven atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), aan het topsportklimaat van het team en hoe denken zij dat dit klimaat van invloed is op de ontwikkeling van talent tot topsporter.”

Aan deze centrale vraag zijn drie onderliggende deelvragen gekoppeld.

1. Welke aspecten en actoren binnen het topsportklimaat worden, door de atleten die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), als positief of negatief ervaren in hun ontwikkeling tot topsporter?
2. Hoe ervaren atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), het klimaat waarbinnen de trainingen en wedstrijden plaatsvinden?
3. Hoe ervaren atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), de organisatorische en beleidsmatige context waarbinnen talentontwikkeling plaatsvindt.

1.2 Maatschappelijke, bestuurlijke en organisatorische context

Dit onderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in de betekenissen die leden van het team Jong Oranje geven aan het topsportklimaat binnen het team Jong Oranje en hoe deze betekenissen zich verhouden tot het begrip talentontwikkeling. Bij de interpretatie van de data en analyse van de onderzoeksresultaten is het van belang dat de gegevens binnen de maatschappelijke, bestuurlijke en organisatorische context anno 2013 worden geplaatst. In dit hoofdstuk wordt de context geschetst waarbinnen in Nederland talentidentificatie en talentontwikkeling plaats vindt.

Binnen de maatschappelijke context zijn twee ontwikkelingen te markeren die van invloed kunnen zijn op het topsportklimaat van Nederlandse atleten. Ten eerste is het van belang om te realiseren dat NOC*NSF zich sterker gaat focussen op succes met als doel Nederland tot de 10 beste sportlanden van de wereld te laten behoren. Dit betekent dat er door NOC*NSF gefocust wordt op (potentiële) succesvolle programma's en sporters. Programma's die binnen deze focus passen, ontvangen gerichte ondersteuning c.q. financiering vanuit het topsportsysteem. Programma's die niet binnen de focus passen ontvangen weinig tot geen ondersteuning. Tot op heden heeft de huidige focus op topsportprogramma's Nederland nog geen structurele plek in de top 10 van de beste sportlanden ter wereld geleverd (NOC*NSF, 2010).

Een tweede punt van aandacht is de verslechterende economische situatie. Hoewel de afgelopen vier jaar (2008-2012) door de rijksoverheid meer in topsport is geïnvesteerd dan voorheen, is de verslechterde economische situatie van invloed op het topsportklimaat in Nederland. Dit is onder andere zichtbaar in een somberder perspectief onder topsporters op hun maatschappelijke carrière na hun topsportloopbaan. Ook is de Nederlandse bevolking kritischer geworden ten aanzien van een verdere stijging van topsportinvesteringen uit collectieve middelen (Van Bottenburg et al., 2012).

Actueel vanuit een bestuurlijke context is dat uit de studie “Nederland in de top 10” van NOC*NSF (2010) blijkt dat er een noodzaak bestaat om de organisatie van topsport bedrijfsmatiger aan te pakken. Met een bedrijfsmatige aanpak wordt door de landelijke sportkoepel NOC*NSF verstaan: *“Een aanpak waarbij op basis van maatwerk en flexibiliteit geïnvesteerd wordt in topsportprogramma's.”* (NOC*NSF, 2010 p.34) De sportbonden wiens primaire taak het is de belangen van hun leden te behartigen, hebben samen een beslissende stem in het bepalen van zowel het breedtesport- als het topsportbeleid. Volgens NOC*NSF leidt dat tot een democratisch besluitvormingsproces en een verdelingsmechanisme die zich slecht verhouden tot de harde wetten van de topsport. Bij topsport gaat het immers om het stellen van prioriteiten en selecteren en dus het bevorderen van een kleine groep sporters en sporten (NOC*NSF, 2010). Op basis van de programmavoorstellen die door bonden worden aangeleverd wordt er door NOC*NSF bepaald of er een subsidie toegekend wordt. Bij de toekenning van een subsidie wordt er gekeken of het programma voldoet aan de richtlijnen en

criteria zoals deze door NOC*NSF zijn opgesteld. Bij de inrichting van een talent ontwikkelingsprogramma moet de KNSB zich dus conformeren aan de kaders zoals die door NOC*NSF worden gesteld.

Met betrekking tot de organisatorische context is het van belang dat er binnen dit onderzoek aandacht is voor de organisatiestructuur van de KNSB. Talentontwikkeling op nationaal niveau kan direct worden beïnvloed vanuit de professionele bondsorganisatie, te weten het KNSB bondsbureau. Echter kent de KNSB acht gewesten, waaronder de verenigingen vallen, die een volledige rechtsbevoegdheid hebben (KNSB, 2011a). Dat betekent dat gewesten hiermee de mogelijkheid hebben een eigen beleid² ten aanzien van talentidentificatie en talentontwikkeling te voeren en het beleid vanuit het KNSB bondsbureau (gedeeltelijk) niet te volgen.

Ook is het van belang om te realiseren dat ten tijde van de interviews die medio maart en april 2013 plaats hebben gevonden, atleten een onzekere periode doormaakten. Door de trainers van het team Jong Oranje is aangegeven dat in de eerder genoemde periode besloten werd of iemand op basis van zijn progressie het afgelopen seizoen, het komende seizoen mag blijven of op zoek moet naar een andere ploeg. Ook kan de leeftijd³ van een huidig Jong Oranje lid er toe leiden dat er het komende seizoen binnen het team Jong Oranje geen plek meer voor hem of haar is.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 begint met een presentatie van het analyse kader vanwaar uit de analyse van de onderzoeksgegevens heeft plaatsgevonden, tevens is het ontologische perspectief van de onderzoeker toegelicht. Vervolgens is in dit hoofdstuk beschreven wat er bekend is over de manier waarop en door wie het Nederlandse topsportklimaat geconstrueerd wordt en welke beleidsmatige inspanningen met betrekking tot talentherkenning en ontwikkeling in Nederland moeten leiden tot meer topsportprestaties. Tot slot is in dit hoofdstuk een uiteenzetting gegeven van wat er bekend is over de belemmerende factoren die atleten tegen kunnen komen in hun ontwikkeling tot topsporter. In hoofdstuk 3 komt vervolgens de methodologie aan bod. In dit hoofdstuk is toegelicht op welke manier de literatuurstudie en de documentanalyse heeft plaats gevonden en op welke manier de data is gegenereerd. Hoofdstuk 3 wordt afgesloten met een uitleg over de manier waarop de analyse van de data heeft plaatsgevonden en op welke wijze de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd. Hoofdstuk 4 geeft de onderzoeksresultaten en de interpretatie van de onderzoeker weer. Het hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de beschrijving van drie subvelden, namelijk (1) de trainingslocatie, (2) het nationale en internationale wedstrijdscircuit en (3) het centrum voor topsport en onderwijs. Per veld wordt er vanuit het perspectief van de atleet aangegeven welke betekenissen binnen het veld relevant zijn, welke actoren een dominante positie innemen en vanuit welke habitus betekenissen en handelingen geconstrueerd worden. Hoofdstuk 5 betreft de analyse, in dit hoofdstuk zijn de onderzoeksresultaten middels het theoretisch kader van hoofdstuk 2 geanalyseerd. De analyse van de onderzoeksgegevens heeft per subveld plaatsgevonden en geeft daarmee gelijk de structuur van het hoofdstuk aan. Tot slot zijn in hoofdstuk 6 antwoorden gegeven op de onderzoeksvragen en zijn er aanbevelingen gedaan.

---

² De regionale trainingscentra die onder de verantwoordelijkheid van het KNSB bondsbureau vallen, nemen mogelijk op de korte termijn de opleidingstrajecten voor talenten van de gewestelijk selecties over (KNSB, 2012b).

³ Het team Jong Oranje richt zich op ontwikkeling van talenten die tot de categorie junioren A en B behoren (16 tot en met 19 jaar).

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk begint met de presentatie van het analyse kader vanwaar uit de analyse van de onderzoeksgegevens heeft plaatsgevonden. Vervolgens is in dit hoofdstuk beschreven wat er bekend is over de manier waarop en door wie het Nederlandse topsportklimaat geconstrueerd wordt en welke beleidsmatige inspanningen met betrekking tot talentherkenning en ontwikkeling in Nederland moeten leiden tot meer topsportprestaties. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een uiteenzetting van wat er bekend is over de belemmerende factoren die atleten tegen kunnen komen in hun ontwikkeling van talent tot topsporter.

2.1 Definities

In dit onderzoek maak ik ten aanzien van de term 'topsportklimaat' gebruik van de definitie die door Van Bottenburg (2000) wordt gegeven. Volgens Van Bottenburg (2000) wordt onder een topsportklimaat verstaan: *"de gewogen gesteldheid van de beïnvloedbare maatschappelijke en sportorganisatorische omgeving die de omstandigheden bepaalt waarin sporters zich tot topsporter kunnen ontwikkelen en prestaties kunnen blijven leveren op het aangegeven hoogste niveau in hun tak van sport."*(Van Bottenburg, 2000, p.24) Diverse aspecten uit deze definitie worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Ten aanzien van de termen 'talent' en 'talentontwikkeling' maak ik gebruik van de definities van NOC*NSF. *"Een talent is: Een jonge sporter die gezien zijn leeftijd, trainingsachtergrond en prestatieontwikkeling in staat wordt geacht te presteren in de senioren top van zijn sporttak of sportonderdeel."*(NOC*NSF, 2006, p.6) *"Talentontwikkeling is een programma met alle activiteiten die de opleiding van talenten tot het vak van topsporter vormen. Deze opleiding duurt in de regel 5 tot 8 jaar."*(NOC*NSF, 2006, p.6)

2.2 Analyse kader

Om vanuit het perspectief van de atleet inzicht te verkrijgen in de betekenissen die zij geven aan het topsportklimaat in Nederland, wordt bij de analyse en presentatie van de onderzoeksgegevens gebruik gemaakt van perspectieven van Bourdieu (1990). Bourdieu gebruikt de begrippen 'fields', 'positions', 'habitus' en 'position taking'. Bourdieu duidt met het begrip 'fields' op het sociale domein waarbinnen eigen regels worden geconstrueerd en waarbinnen personen bepaalde posities innemen. Puwar (2004) noemt deze velden in meer of mindere mate begrensde ruimtes waarbinnen meningen, symbolen en praktijken gereproduceerd worden door diegene die zich binnen deze ruimte bevinden. Deze ruimtes worden gekarakteriseerd door persoonlijke (machts)relaties en door de aanwezigheid van verschillende vormen van sociaal kapitaal. Deze ruimtes zijn tijd en plaats afhankelijk.

Bourdieu (1990) ziet de interacties die binnen een veld plaatsvinden niet als een eenvoudige weergave van bestaande posities, maar als het resultaat van de 'strijd' om bepaalde posities die binnen het veld ingenomen kunnen worden. 'Positions' wordt in termen van Bourdieu uitgelegd als dat actoren ten opzichte van anderen op grond van bezit, opleiding of macht een bepaalde positie in kunnen nemen. Posities worden in stand gehouden en gesignaleerd door anderen in een proces van 'position taking'.

De habitus refereert naar de relatief stabiele toestand, die door ervaringen van verschillende actoren in bepaalde posities geconstrueerd zijn. In andere woorden de 'habitus' zegt iets over de manier waarop de wereld wordt begrepen. Bourdieu zijn ideeën met betrekking tot de 'habitus', waarvan verondersteld wordt dat deze door ervaring en in interactie geconstrueerd wordt, past bij het ontologisch perspectief van de onderzoeker. De onderzoeker gaat er vanuit dat de werkelijkheid geen constante is, maar zich kan ontwikkelen en variëren, al naar gelang het karakter van de context en het sensemakingsproces (zie ook Weick, 1995). Binnen dit onderzoek betekent dat, dat de onderzoeker er niet vanuit gaat dat er één objectieve werkelijkheid bestaat ten opzichte van wat een goed topsportklimaat is, en dat maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op de ervaringen en betekenissen die atleten toekennen aan het topsportklimaat.

Dit onderzoek is verricht vanuit een 'Local/Emergent' oriëntatie (Deetz, 2000) door te kijken naar betekenissen die geselecteerde atleten toekennen aan een topsportklimaat. Er worden binnen dit onderzoek dus geen uitspraken aan een bestaande norm van een 'goed topsportklimaat' getoetst. Bij het ontologische en epistemologische perspectief van de onderzoeker past een interpretatieve benadering. Enerzijds is er in het onderzoek aandacht voor consensus, er wordt namelijk gezocht naar gedeelde ervaringen en betekenissen die atleten aan het topsportklimaat van het team Jong Oranje geven. Anderzijds is er ook aandacht voor de dissensus die mogelijk bestaat tussen de succesfactoren die NOC*NSF en de KNSB toekennen aan een topsportklimaat en de betekenissen die atleten toekennen aan een topsportklimaat.

2.3 Visies op talentontwikkeling

Uit een door de onderzoeker uitgevoerde literatuurstudie naar het thema talentontwikkeling is gebleken er veel verschillende visies zijn op talentontwikkeling. Betekenissen die door onderzoekers worden toegekend aan talentherkenning- en ontwikkeling komen vaak niet en soms maar gedeeltelijk met elkaar overeen. Volgens Vaeyens, Gullich, Warr en Philippaerts (2009) heeft talentontwikkeling te maken met 'practice makes perfect', waarbij atletisch succes een optelsom is van het aantal uren intensieve training. Tranckle en Cushion (2006) geven aan dat het sportsucces van een atleet eveneens beïnvloed wordt door het functioneren van een coach. Volgens hen is er in talentontwikkeling winst te behalen door coaches competentier te maken in het observeren en in het afnemen van testen bij atleten. Daarnaast geven zij aan dat het voor de identificatie van een talent belangrijk is om de psychologische en fysiologische eigenschappen van een topsporter te kennen. De ideeën van Hoare (1996) ondersteunen deze visie, Hoare stelt namelijk dat het succesvol selecteren van sporters afhankelijk is van de ervarenheid en expertise van de trainer-coach. Naast het belang van ervaren en competente coaches wordt door Roffy en Gross (1991) aangegeven dat iedere atleet bij het nastreven van zijn of haar doelen geholpen moet worden bij het aanleren van mentale vaardigheden, zoals 'mental blocking', concentratie en omgaan met druk. De diversiteit in visies met betrekking tot talent ontwikkeling leiden ertoe dat talenten op verschillende manieren begeleid worden en dus ook verschillende topsportklimaten ervaren.

2.4 Beïnvloedbare sportorganisatorische factoren

Het kader waarbinnen talentontwikkeling plaats vindt is van invloed op het topsportklimaat waarin een atleet zich bevindt. In Nederland stelt de nationale sportkoepel NOC*NSF de kaders met betrekking tot de ontwikkeling van talenten. In de studie 'Nederland in de top 10', is te lezen dat NOC*NSF zich sterker gaat focussen op succes. Beleidsmatig betekent dat, dat NOC*NSF inzet op een meer planmatige aanpak van talentontwikkeling door bonden, daarbij meer ondersteuning voor bonden biedt bij het ontwikkelen van opleidingsprogramma's en de financiële middelen op een effectievere manier wil besteden. Een belangrijk speerpunt van NOC*NSF in de sportinfrastructuur is de versterking van de regionale infrastructuur. Met de komst van Centra voor Topsport en Onderwijs en Nationaal Trainings Centra (NTC) is er namelijk een gat ontstaan tussen de regionale instroomprogramma's en de junioren -en seniorenprogramma's op de CTO's en NTC's. Een ander belangrijk speerpunt is de verbetering van de combinatie topsport en onderwijs. Tevens geeft NOC*NSF aan de huisvesting van talenten verder te willen centraliseren (NOC*NSF, 2010). De verdere centralisatie van talenten is opmerkelijk, dit omdat in de 3^e topsportklimaatmeting wordt aangegeven dat de centralisatie van talent ook nadelen kent. Nadelen die worden genoemd zijn de afzondering van topsporters van 'de normale samenleving' en problemen met de overgang van thuis naar zelfstandigheid (Van Bottenburg et al., 2012). Hoewel er voor de derde 3^e topsportklimaatmeting ook atleten zijn geïnterviewd, is er nog maar weinig bekend over welke ervaringen de atleten zelf hebben met 'gecentraliseerd wonen'.

De KNSB geeft in haar toekomstvisie ten aanzien van talentontwikkeling aan, dat zij in 2020 in staat wil zijn om talenten vroegtijdig te herkennen en te selecteren. Geselecteerde talenten hebben toegang tot een hoogwaardig opleidingstraject tot topsporter en binnen het opleidingstraject staat de sporter centraal. Naarmate talenten ouder worden

zijn de selectie eisen om aan dat opleidingstraject te kunnen deelnemen scherper. Op deze manier wil de KNSB haar beschikbare middelen gericht en efficiënt inzetten voor de grootste en meest kansrijke talenten (KNSB, 2012b).

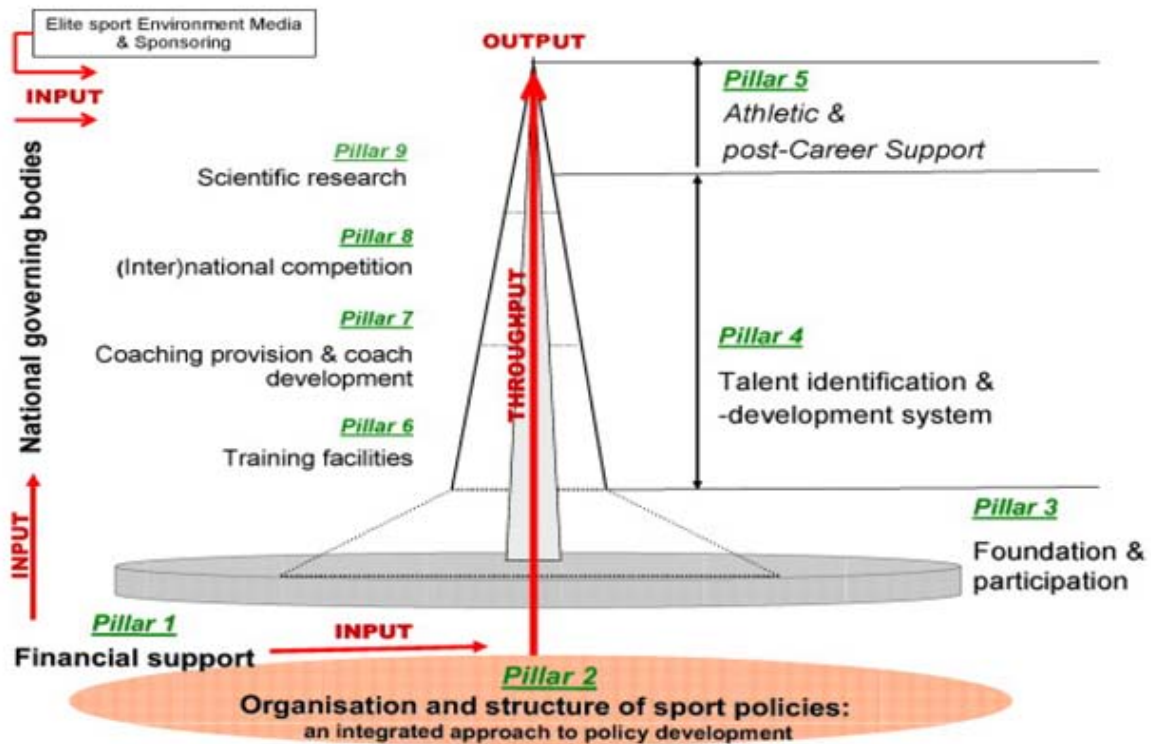
Tevens is in de toekomstvisie van de KNSB opgenomen dat sporters in de gelegenheid worden gesteld om hun onderwijs- en sportprogramma's optimaal en efficiënt te combineren zodat ze beiden op een goede wijze kunnen realiseren. *"In deze toekomstvisie bestaat er een infrastructuur die is opgebouwd van decentraal naar centraal. Aan de basis staan de verenigingen, vervolgens stromen de talenten door via verschillende selectievormen naar regionale en tenslotte nationale selecties."* (KNSB, 2012b, p.3) Deze visie suggereert dat wanneer talenten deel uit maken van de nationale selecties zij de top hebben bereikt, echter uit het onderzoek van Bogerd (2010) blijkt dat de stap vanuit een nationale selectie naar een merkenteam als erg groot wordt ervaren. De oorzaak hiervan is vooral gelegen in het feit dat talenten in een nieuwe sociale omgeving komen, schaatsen een echte professie wordt en er een hogere prestatiedruk geldt, die talenten zichzelf opleggen, maar die ook wordt ingegeven door anderen (Bogerd, 2010). Daarnaast geeft Bogerd aan dat talenten soms nog op het fysieke vlak tekort schieten ten opzichte van topschaatsers die al langer deel uitmaken van een merkenteam. Ook is gebleken dat er weinig overleg plaatsvindt tussen de KNSB en de merkenteams over de inbeddingen van talentontwikkeling en er nauwelijks informatieoverdracht plaatsvindt op het moment dat talenten de overstap van Jong Oranje naar een merkenteam maken (Bogerd, 2010). Gezien deze bevindingen kan men zich afvragen of de bemoeienis van de KNSB ten aanzien van talentontwikkeling niet verder zou moeten reiken dan het team Jong Oranje.

Zowel NOC*NSF als de KNSB willen focussen op succes en de financiële middelen zo efficiënt en doelgericht inzetten. Deze overeenkomsten zijn niet geheel toevallig te noemen, daar de KNSB afhankelijk is van NOC*NSF in de verdeling van gelden voor de topsportprogramma's. Beide instanties geven ook aan de regionale infrastructuur voor talenten te willen verbeteren om een betere doorstroom naar de top te bewerkstelligen. De visie van de KNSB laat zien dat er in de toekomst op verschillende niveaus topsportklimaten kunnen ontstaan en dat deze topsportklimaten alleen toegankelijk zijn voor getalenteerde schaatsers. Gesteld kan worden dat de manier waarop het topsportklimaat in Nederland betekenis krijgt, deels door NOC*NSF en deels door de KNSB beïnvloed wordt.

2.5 De meting van het topsportklimaat in Nederland

Om het algemene topsportklimaat in Nederland te meten wordt gebruik gemaakt van het SPLISS model en het mape-model. Het SPLISS model kent negen pijlers die bepalend zijn voor de kans op internationaal topsportsucces. De beleidsinspanningen om deze pijlers te beïnvloeden en de resultaten hiervan worden volgens het mape-model geanalyseerd (Van Bottenburg et al., 2012). Het SPLISS model gaat ervan uit dat ongeveer de helft van de verdeling van Olympische medailles over landen kan worden verklaard op grond van macrosociologische en macro-economische factoren zoals het bruto nationaal product en de bevolkingsomvang. Voor de andere helft ligt dat anders, daar gaat het om beleidsfactoren die direct(er) zijn te beïnvloeden. Op basis van empirisch onderzoek zijn 126 kritische succesfactoren vastgesteld, deze kritische succesfactoren zijn gegroepeerd en teruggebracht tot negen prestatiebepalende pijlers (zie figuur 1) die vanuit het sportbeleid te beïnvloeden zijn (Van Bottenburg et al., 2012).

De piramidevorm van het SPLISS-model symboliseert de afvalrace onder sporters van talent tot kampioen in diverse stadia. In elke stadium heeft de atleet op diverse vlakken ondersteuning nodig. Door deze factoren te beïnvloeden trachten sportorganisaties en overheden het topsportklimaat in hun land te verbeteren en daarmee de kans op nationaal topsportsucces te vergroten (Bosscher et al., 2008). De beleidsinspanningen om deze pijlers te beïnvloeden en de resultaten hiervan worden vervolgens in het mape-model geanalyseerd door onderscheid te maken tussen beleidsmiddelen (input), beleidsactiviteiten (throughput), beleidsprestaties (output) en beleidseffecten (outcome) en deze op elkaar te betrekken (van Bottenburg, 2008).

Figuur 1: SPLISS model, Van Bottenburg et al. (2012)

Vanuit een oriëntatie naar de programma's die door de landelijke sportkoepel NOC*NSF zijn ontwikkeld, blijkt dat er in het huidige sportbeleid veel aandacht is om pijler 4, die zich richt op het talentidentificatie en ontwikkeling, beleidsmatig te beïnvloeden. Het 'Masterplan talentontwikkeling (2006-2010)' en de prominente plaats die talentontwikkeling binnen het 'Olympisch Plan 2028' inneemt zijn hier voorbeelden van.

Middels het SPLISS model heeft er in 1998, 2002, 2008 en 2011 een topsportklimaatmeting in Nederland plaatsgevonden. Uit de laatste meting blijkt ook dat talentontwikkeling meer dan voorheen een systematische en planmatige aanpak kent (Van Bottenburg et al., 2012). Voor de topsportklimaatmetingen worden onder andere topsporters, talenten, oud-topsporters, topcoaches en topsportcoördinatoren geënkquêteerd. De topsportklimaatmetingen zijn vooral vanuit een functionalistisch perspectief ingestoken. In dit model wordt er namelijk van uitgegaan dat landen die meer, en meer efficiënt en effectief, investeren dan hun concurrenten hun kansen op topsportsucces vergroten. De negen pijlers van het SPLISS model kennen dan ook allemaal een (impliciete) belofte dat wanneer beter aan deze voorwaarden wordt voldaan, de kans op succes (medailles) wordt vergroot. Een voorbeeld hiervan is dat de kans op succes wordt vergroot wanneer er een organisatiestructuur met een duidelijke taakverdeling tussen verschillende actoren in de topsport aanwezig is. Een ander voorbeeld is dat de kans op internationaal succes wordt vergroot naarmate de nationale competitie in eigen land van internationaal niveau is.

Hoewel uit het onderzoek van Bogerd (2010) is gebleken dat het SPLISS model een vruchtbaar conceptueel model blijkt om het topsportklimaat van het langebaanschaatsen te doorgronden worden er door haar ook beperkingen aangegeven. Met name de rationalistische inslag, waarbij de gedachte is dat middels het voeren van beleid gericht op het optimaliseren van een topsportklimaat, topsportsucces voor een groot gedeelte kan worden gepland, wordt als een beperking gezien. Daarnaast geeft Bogerd (2010) aan dat het model analysekracht mist doordat het een overwegend functionalistisch karakter kent en er daardoor weinig aandacht is voor de keerzijden van de jacht op succes.

Aan de hand van de bevindingen die in deze paragraaf zijn gepresenteerd kan er worden gesteld dat er met de topsportklimaatmetingen, die middels het SPLISS model worden gedaan, weinig inzicht wordt gegenereerd in de betekenissen die atleten toekennen aan de organisatorische context waarbinnen talentontwikkeling plaats vindt.

Interessant is om binnen de kaders van het SPLISS model op zoek te gaan naar de betekenissen die atleten toekennen aan de organisatorische context en dit in verband te brengen met de functionalistische uitgangspunten van het SPLISS model.

2.6 Het topsportklimaat anno 2013

Uit het onderzoeksrapport 'Bloed, zweet en tranen en een moment van glorie' (3^e topsportklimaat meting 2011) blijkt dat het topsportklimaat in Nederland anno 2011 is verbeterd en dat er meegedaan kan worden in een harder wordende internationale concurrentiestrijd. Het topsport beleid heeft sinds de jaren negentig vooral in het teken gestaan van het verbeteren van de collectieve omstandigheden voor alle topsporters die tot de beste acht en beste zestien van de wereld behoren (Van Bottenburg et al., 2012). Ten opzichte van de meting in 2008 combineren steeds minder topsporters sport met werk en meer topsporters verbinden de sportbeoefening met een studie. Een belangrijk gevolg van de afnemende combinatie van topsport en ander betaald werk is dat de trainingsomvang van topsporters in het afgelopen decennium is toegenomen.

De facilitering van voorzieningen van topsporters kent een grote waardering onder de topsporters. Dit geldt zowel voor de verschillende typen begeleiders die de topsporter bijstaan als voor de diensten en producten (stipendium, onkostenvergoeding, auto, openbaar vervoer, etc.) waarop zij een beroep kunnen doen. Een groter percentage dan de 2de topsportklimaat meting, woont, werkt en traint in de nabijheid van elkaar. Dat wordt positief beoordeeld door een meerderheid van coaches en coördinatoren, maar zij maken ook kritische kanttekeningen. De steun die jonge talenten van onderwijsinstellingen krijgen om topsport en studie te combineren is redelijk goed. Daarbij is de steun vanuit het voortgezet onderwijs beter dan de steun die wordt ervaren vanuit het middelbaar beroeps onderwijs en hoger onderwijs (van Bottenburg et al., 2012).

2.7 Het Nederlandse topsportklimaat, wie zijn erbij betrokken?

De wijze waarop topsport is georganiseerd en wordt bestuurd kan een grote impact hebben op de omstandigheden waarin topsporters en topcoaches tot topprestaties trachten te komen (Van Bottenburg et al., 2012). Naast de beleidsinspanningen van NOC*NSF en de KNSB gericht op talentontwikkeling, zoals deze zijn beschreven in paragraaf 2.3 zijn er meerdere actoren te noemen die bijdragen aan het Nederlandse topsportklimaat voor talenten. In dit hoofdstuk wordt de rol van de overheid, het bedrijfsleven, trainers, familieleden en teamgenoten belicht.

2.7.1 Overheid, bedrijfsleven en merkenteams

In Nederland ligt de politieke verantwoordelijkheid voor de sport bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit ministerie is de grootste financier van de topsport in Nederland. Naast het ministerie van VWS kent de georganiseerde sport een eigen topsportbeleid en financiering via de LOTTO en bijdragen vanuit het bedrijfsleven. De overheid en 'de sport' hebben dus ieder hun eigen taken en verantwoordelijkheden gebaseerd op de gezamenlijke top 10 ambitie. Onderling vindt er afstemming plaats en tegelijkertijd is NOC*NSF een belangrijke adviseur van de overheid. NOC*NSF is tevens de uitvoerder van specifieke overheidsregelingen op topsportgebied. Op landelijk niveau krijgen de topsportprogramma's dus financiële steun vanuit de rijksoverheid, de LOTTO en het bedrijfsleven via de partners in sport en de suppliers van NOC*NSF. Naast de partners en suppliers van NOC*NSF is een aantal grote commerciële partijen als sponsor direct gerelateerd aan de topsportprogramma's van sportbonden en individuele sporters. Binnen de schaatswereld zijn dat de merkenteams (NOC*NSF, 2010).

Bogerd (2010) geeft in haar onderzoek 'Twee kanten van de medaille' aan dat de ontwikkeling van de merkenteams een grote impact heeft gehad op het topsportklimaat van het langebaanschaatsen in Nederland. Positieve aspecten die zij noemt zijn onder andere een toename van financiële middelen door betrokkenheid van sponsors, waardoor atleten een (beter) salaris kunnen verdienen, de toename van voorzieningen en toptrainers én topschaatsers zijn niet veroordeeld tot één ploeg er is namelijk een grotere keuze uit trainers en filosofieën. Echter geeft zij aan dat er met de

opkomst van merkenteams ook (onbedoelde) ontwikkelingen zijn die een problematisch karakter hebben. Voorbeelden hiervan zijn; de groeiende kloof van financiële middelen tussen merkenteams en gewesten, het toenemende verschil in voorzieningen en niveau van merkenteam trainers ten opzichte van gewestelijk trainers en de korte termijn visie op de ontwikkeling van (talentvolle) schaatsers door merkenteams vanwege de commerciële belangen die zij hebben (Bogerd, 2010).

2.7.2 De invloed van trainers, ouders en broers en zussen

Wanneer er in de literatuur wordt gekeken naar welke actoren invloed hebben op het topsportklimaat van atleten dan worden ouders, familieleden, trainers-begeleiders en teamgenoten genoemd. Met name de invloed van ouders en coaches wordt als belangrijk genoemd.

Het ontwikkelingsmodel sportparticipatie dat ontwikkeld is door Coté, Baker & Abernethy (2003) laat zien dat kinderen tijdens hun sportparticipatie door drie stadia gaan. In het eerste stadium, kinderen zijn dan in de leeftijd van 6 tot 12 jaar, maken zij kennis met verschillende sporten. In het tweede stadium wanneer zij de leeftijd van 13-15 jaar zijn, vindt er een selectie van de sportbeoefening plaats, het aantal verschillende sporten dat beoefend wordt neemt af. En in het laatste stadium, kinderen zijn dan in de leeftijd van 16 jaar en ouder, vindt er een investering in de geselecteerde sport plaats. In de kennismakingsfase is de rol van de coach voornamelijk ondersteunend en bemoedigend, terwijl zich tijdens de specialisatie- en investeringsfase een meer wederzijdse sporter-coach relatie ontwikkelt. De rol van ouders in het eerste stadium is om kinderen kennis te laten maken met verschillende sporten en te voorzien in de noodzakelijke middelen en uitrusting om de sport te kunnen beoefenen (Coté et al., 2003). Brustad en Partridge (2002) identificeren ouders als de eerste en meest kritische 'sport socialisatie agents' voor kinderen. Verwachtingen van ouders, aanmoedigingen, ondersteuning, betrokkenheid, reacties op prestaties hebben daarbij invloed op de sportgerelateerde percepties van het kind. Deze percepties gaan over plezier, stress, intrinsieke motivatie en participatie. Onrealistische hoge verwachtingen van ouders en uitoefening van druk en kritiek worden in verband gebracht met verminderd plezier, interesse, geloof in het atletisch vermogen, verminderde intrinsieke motivatie en meer stress onder jongere atleten (Brustad & Partridge, 2002). Tijdens de adolescentie fase zijn ouders minder betrokken bij de sportbeoefening, maar is er wel meer financiële en emotionele steun om kinderen te helpen bij uitdagingen en obstakels die zij tegen komen (Coté et al., 2003). Over het algemeen kan gezegd worden dat ouders de transitie van een leidende rol in de kennismakingsfase naar ondersteunende rol tijdens de specialisatie en investeringsfase maken. Tot slot suggereren Coté et al. (2003) dat broers en zussen ook invloedrijk zijn, zij kunnen als rolmodel acteren maar ook onderlinge rivaliteit teweeg brengen. Uit onderzoek dat door Hecimovich (2004) is verricht naar de invloed die ouders en coaches hebben op sportprestaties, bleek dat tijdens de adolescentie fase door ouders regelmatig druk op de sportprestaties van hun kinderen wordt uitgeoefend. Deze drang van ouders kan worden veroorzaakt doordat zij zelf op hoog niveau hebben gesport en hetzelfde verwachten van hun kind. Tevens kan de druk op sportprestaties gevoeld worden doordat ouders in hun eigen jeugd weinig tot geen mogelijkheden hebben gehad om te sporten. Hecimovich (2004) suggereert dat bij een gebrek aan mogelijkheden bij ouders er toe kan leiden dat kinderen bijvoorbeeld in de vorm van extra trainingkampen en privécoaches extra ondersteund worden en daarmee een overkill aan ondersteuning en begeleiding ontvangen.

Het mag duidelijk zijn dat trainers, ouders en broers en zussen in verschillende stadia op zeer verschillende manieren invloed kunnen uitoefenen op de sportparticipatie en prestaties. (In)direct dragen trainers en ouders dus ook bij aan het topsportklimaat. Interessant is om vanuit het perspectief van de atleet inzicht te verkrijgen in de manieren waarop trainers en familieleden bijdragen aan de constructie van een topsportklimaat en hoe dit door atleten ervaren wordt.

2.8 Belemmerende factoren voor atleten binnen een topsportklimaat

Hoewel er nog weinig onderzoek is verricht is naar hoe talenten een topsportklimaat ervaren, hebben Fletcher, Hanton, Mellalieu & Neill (2012) onderzoek gedaan naar specifieke ervaringen van topsporters en zij kwamen tot de conclusie dat er vijf verschillende factoren in een topsportklimaat aan te wijzen zijn die van invloed kunnen zijn op een topsporter en stress met zich mee kunnen brengen. Opmerkelijk is dat deze factoren voor een groot deel overeenkomen met de kritische succesfactoren die binnen de 9 pijlers van het SPLISS model worden genoemd. De factoren die Fletcher et al. (2012) noemen zijn (1) factoren die inherent zijn aan de sport, (2) rollen binnen de sportorganisatie, (3) sporttechnische relaties en persoonlijke eisen, (4) sportcarrière en prestatie ontwikkelingsvraagstukken en (5) organisatiestructuur en sportklimaat.

Met factoren die inherent zijn aan de aspecten van deelname aan de wedstrijdsport (1) wordt onder andere bedoeld op de trainingen, de wedstrijd omgeving, de belasting van trainingen en wedstrijden en faciliteiten met betrekking tot reizen en accommodatie. Deze aspecten kunnen worden vergeleken met de kritische succesfactoren die de pijlers 5a en 6 van het SPLISS model worden benoemd. De kritische succesfactoren van pijler 5a en 6 wijzen namelijk op het belang van een gecoördineerd ondersteuningsprogramma dat topsporters in staat stelt fulltime te sporten, tevens wordt het belang van een nationaal gecoördineerd beleid dat de faciliteiten afstemt op de wensen en behoeften als kritische succesfactor weergegeven (Van Bottenburg et al., 2012).

Met rollen binnen de sportorganisatie (2) wordt bedoeld de eisen en gedragingen die geassocieerd zijn met de taken van een atleet. Wanneer een atleet verschillende rollen op zich moet nemen en deze rollen niet met elkaar verenigbaar of concurrerend zijn, kan dat leiden tot een inter-persoonlijk conflict. Ook kan gebrek aan duidelijkheid van een specifieke rol, dubbelzinnigheid en overbelasting (te veel rollen voor een atleet) leiden tot spanning.

De factor sporttechnische relaties (3) en persoonlijke eisen van atleten is gerelateerd aan de interacties met anderen die betrokken zijn bij de sportorganisatie. Volgens Deci en Ryan (1985) is het van fundamenteel belang om voor atleten een taakgerichte omgeving te creëren. Volgens hen gedijt binnen een taakgerichte omgeving de intrinsieke motivatie en de zelfbeschikking van een atleet het best. In deze omgeving ligt de nadruk op het coöperatief leren, en het verkrijgen van individuele verbetering en prestaties door hard te werken. Dit in tegenstelling tot de demonstratie van 'de beste' willen zijn. Door Nicholls (1989) wordt gesproken over een doel oriëntatie en een ego oriëntatie van een atleet. De doel oriëntatie is gericht op taakgerichtheid, waarbij het gaat om percepties als 'self-referenced', het gaat in de eerste plaats om persoonlijke verbetering en het uitvoeren van de maximale inspanning. Bij de ego oriëntatie gaat het om het vertonen van superieur gedrag en het willen vertonen van betere prestaties ten opzichte van anderen (Nicholls, 1989).

De vierde factor, sportcarrière en prestatie ontwikkelingsvraagstukken (4), bestaat onder andere uit de factoren zoals onzekerheid over inkomen en financiering en onzekerheid over de carrière en prestatie vooruitgang. Deze factor heeft veel raakvlakken met pijler 5 van het SPLISS model. Hier gaat het namelijk over de balans die gevonden moet worden tussen enerzijds de hoge eisen die de topsport stelt en anderzijds het sociale leven en de voorbereidingen op het leven na een topsportcarrière (van Bottenburg et al., 2012).

Tenslotte omvat de vijfde factor de organisatiestructuur en het sportklimaat (5). Aspecten die binnen deze factor genoemd worden zijn de culturele en politieke omgeving, de manier van coaching, de participatie in het besluitvormingsproces, de onderlinge communicatie en het gevoel van verbondenheid. Deze factor heeft weer raakvlakken met pijler 2 van het SPLISS model waarin het gaat over het bestuur en de organisatie van de topsport.

Fletcher et al. (2012) hebben inzichtelijk gemaakt aan welke factoren binnen een topsportklimaat door atleten waarde wordt toegekend. Wanneer bepaalde aspecten zoals deze binnen de vijf verschillende factoren zijn weergegeven niet naar tevredenheid van een atleet verlopen heeft dat invloed op het topsportklimaat en kan het er toe leiden dat atleten stress ondervinden.

2.9 Tot besluit hoofdstuk 2

Hoewel de 3^e topsportklimaatmeting deels gebaseerd is op enquêtes en diepte interviews onder topsporters, topcoaches en topsportcoördinatoren is er nog maar weinig onderzoek verricht naar de ervaringen van topsporters zelf, in het bijzonder binnen de schaatssport. Veel onderzoek legt de nadruk op de psychologische en pedagogische context van talentontwikkeling en onderzoekt daarmee slechts een klein, maar gedetailleerd onderdeel van het topsportklimaat waarbinnen een atleet zich, in ontwikkeling tot topsporter, bevindt. Daarnaast wordt veel onderzoek verricht vanuit een functionalistisch perspectief, het gaat met name om het verbeteren van prestaties van atleten. De grote nadruk op de structuur en de functie van de sociale verschijnselen kan tot gevolg hebben dat de individuele wensen en behoeften niet goed worden gekend. Met dit constructivistische onderzoek wordt in tegenstelling tot het vele functionalistische onderzoek getracht inzicht te verkrijgen in de betekenissen die atleten toekennen aan de organisatorische context waarbinnen talentontwikkeling plaats vindt.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk worden de in dit onderzoek gebruikte onderzoeksmethoden en technieken beschreven. In de eerste paragraaf is er aandacht voor de manier waarop de literatuurstudie en documentanalyse heeft plaatsgevonden. Vervolgens wordt in paragraaf 3.2 en 3.3 uitgelegd op welke manier de data is gegenereerd en hoe de respondenten zijn geselecteerd. In paragraaf 3.4 wordt een uitleg gegeven over op welke manier de analyse van de data heeft plaatsgevonden en paragraaf 3.5 geeft tot slot weer hoe de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek is gewaarborgd.

3.1 Literatuurstudie en documentanalyse

Om inzicht te verkrijgen in welk onderzoek er reeds is verricht naar de ervaringen van atleten met betrekking tot een topsportklimaat heb ik een literatuurstudie verricht. Tevens heb ik inhoudelijk gekeken naar welke visies er ten aanzien van het identificeren en ontwikkelen van talenten bestaan en op welke manier deze visies zijn uitwerking hebben op een topsportklimaat. Om een beeld te krijgen van het kader waarbinnen in Nederland de ontwikkeling van talenten plaats vindt, heb ik een documentanalyse in de vorm van een deskresearch uitgevoerd. De relevante documenten die ik voor dit onderzoek geanalyseerd heb zijn; het strategisch plan 'De KNSB op weg naar 2020', het visie document talentontwikkeling (KNSB), het beleidsdocument 'Nederland in de top 10' van NOC*NSF en 'De sportagenda 2020' van NOC*NSF. De documentanalyse en de literatuurstudie vormde het vertrekpunt voor de samenstelling van de topiclijst ten behoeve van de interviews en voor een latere fase om de verkregen onderzoeksresultaten te begrijpen en te analyseren. Thema's die ik vanuit de literatuurstudie en documentanalyse heb gebruikt voor de samenstelling van de topiclijst, met als doel inzicht te krijgen in de betekenissen die atleten toekennen aan een topsportklimaat, zijn onder andere; de trainingsarbeid in relatie tot prestaties, de competitiebelasting, de specialistische begeleiding, het toekomst perspectief, gecentraliseerd wonen, de combinatie topsport en onderwijs en invloedrijke personen op het topsportklimaat.

3.2 Interviews

Voor het genereren van data heb ik gebruik gemaakt van semigestructureerde diepte interviews. Deze methode van data verzamelen is in lijn met de interpretatieve onderzoeksbenadering en leent zich het beste om ervaringen, gedachten, meningen en gevoelens te achterhalen (Rubin & Rubin, 2005). Tijdens de interviews heb ik zoals eerder aangegeven in paragraaf 3.1 gebruik gemaakt van een topiclijst. Vanwege de grote diversiteit aan thema's die bij de beoordeling van het topsportklimaat een rol kunnen spelen heb ik ervoor gekozen om de structuur van de topiclijst overeen te laten komen met de indeling van vijf verschillende factoren die volgens Fletcher et al. (2012) voor atleten van invloed kunnen zijn op een topsportklimaat. De topiclijst is aan de hand van de volgende factoren ingedeeld: (1) factoren die inherent zijn aan de sport, (2) rollen binnen de sportorganisatie, (3) sporttechnische relaties en persoonlijke eisen, (4) sportcarrière en prestatie ontwikkelingsvraagstukken (5) organisatiestructuur en sportklimaat. Voor de volledige topiclijst verwijs ik naar bijlage 1.

De interviews hebben plaats gevonden in het kantorencomplex van ijsbaan Thialf te Heerenveen. Om beïnvloeding door andere atleten te voorkomen, vonden de interviews met de respondenten bilateraal plaats. De interviews hadden allen een duur van tussen de 55 en 70 minuten. Voor de controleerbaarheid van het onderzoek heb ik, met toestemming van de respondent, alle interviews middels een voice recorder opgenomen.

3.3 Selectie respondenten

Omdat ik inzicht wilde verkrijgen in de betekenissen die de atleten van het team Jong Oranje geven aan het topsportklimaat lag het voor de hand om deze groep atleten in zijn geheel te selecteren als respondenten voor het onderzoek. De groep atleten bestond uit zeven jongens en vier meisjes in de leeftijd van 16 tot en met 20 jaar. Zij maakten in de periode van januari 2013 tot en met juli 2013 allen deel uit van het team Jong Oranje (langebaanschaatsen). In overleg met de trainers

van Jong Oranje zijn alle leden van het team Jong Oranje door de trainers per mail gevraagd mee te werken aan het onderzoek. Iedere atleet wilde graag zijn medewerking verlenen.

3.4 Data analyse

Doordat alle interviews zijn opgenomen was het mogelijk de gesprekken volledig te transcriberen. De geanonimiseerde transcripten heb ik vervolgens met behulp van het kwalitatieve analyse programma MAXQDA gecodeerd. Het coderen van de data bestond uit een aantal fases. Allereerst heb ik open gecodeerd, dit gebeurde door specifieke codes toe te kennen aan de transcripten. Open coderen draagt er toe bij dat de gegevens beter hanteerbaar en overzichtelijk worden gemaakt en het bevordert thematisering (Boeije, 2005). Vervolgens heb ik axiaal gecodeerd met als doel te beoordelen wat belangrijke en minder belangrijke elementen van het onderzoek zijn en om de omvang van het aantal gegevens en het aantal codes te reduceren. Tot slot heb ik selectief gecodeerd en dat houdt in dat ik gekeken heb naar de integratie en het leggen van verbanden tussen de verschillende categorieën (Boeije, 2005). Bij het selectief coderen heb ik gekeken wat de belangrijkste boodschappen van de leden van het team Jong Oranje waren in relatie tot de onderzoeksvraag. Bevindingen die niet direct een relatie met de onderzoeksvraag hadden, heb ik in deze fase voor verdere analyse niet meer meegenomen. Een voorbeeld voor de toekenning van een selectieve code is de combinatie van twee axiale codes namelijk 'beleving wedstrijden' en 'presteren' die geleid hebben tot de selectieve code 'prestatiedruk tijdens wedstrijden'

Vervolgens heb ik de onderzoeksresultaten die vanuit het selectief coderen verkregen zijn, zoals beschreven in paragraaf 2.2, geanalyseerd middels de perspectieven van Bourdieu (1990). Bourdieu gebruikt begrippen als 'fields', 'positions', 'habitus' en 'position taking'. Bourdieu ziet interacties die binnen een veld plaatsvinden niet als een eenvoudige weergave van bestaande posities, maar als het resultaat van de 'strijd' om bepaalde posities die binnen het veld ingenomen kunnen worden. Deze visie past mijn ontologisch perspectief, ik ga er namelijk vanuit dat de werkelijkheid geen constante is maar in interactie binnen een bepaalde context geconstrueerd wordt. Met betrekking tot het begrip fields, vertaald naar de Nederlandse taal "velden" heb ik vanuit de onderzoeksgegevens drie subvelden onderscheiden die wat zeggen over het hoofdveld 'het topsportklimaat van het team Jong Oranje'.

De drie subvelden heb ik als volgt gedefinieerd: (1) de trainingslocatie, (2) het nationale en internationale wedstrijdencircuit en (3) het centrum voor topsport en onderwijs. Per subveld is vanuit het perspectief van de leden van Jong Oranje in hoofdstuk 4 een beschrijving gegeven van het veld, de actoren die een positie innemen op het veld en vanuit welke habitus, betekenissen en handelingen door actoren worden geconstrueerd binnen het veld. In hoofdstuk 5 zijn vervolgens de in hoofdstuk 4 beschreven bevindingen geanalyseerd aan de hand van de theoretische concepten die zijn beschreven in hoofdstuk 2.

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid

Twee belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van onderzoek zijn betrouwbaarheid en validiteit (Boeije, 2005). Betrouwbaarheid heeft betrekking op beïnvloeding van de waarnemingen door toevallige of onsystematische fouten. De betrouwbaarheid van de waarnemingen kan worden vergroot door standaardisatie van de methoden van dataverzameling (Boeije, 2005). Door in alle interviews een aantal vragen standaard terug te laten komen heb ik geprobeerd de vergelijkbaarheid van de data te vergroten.

Validiteit heeft betrekking op de beïnvloeding van het onderzoek door systematische fouten. Bij de validiteit van het gehele onderzoek gaat het om de geldigheid van de analyse en de interpretatie van de onderzoeker (Boeije, 2005). Voor de waarborging van de validiteit is het van belang dat de interviews de juiste informatie geven over datgene de onderzoeker wil bestuderen (Boeije, 2005). De validiteit in dit onderzoek is gewaarborgd doordat de topics voor de interviews nauw verweven zijn met de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen.

Als onderzoeker was het van belang om tijdens het onderzoek te realiseren dat ik meerdere rollen vervulde binnen de KNSB. Enerzijds ben ik een werknemer van de KNSB en werkzaam bij de afdeling Sportontwikkeling & Beleid als Coördinator Opleidingen, anderzijds ben ik een onderzoeker die zo objectief mogelijk onderzoek binnen de KNSB wil verrichten. Ook zou mijn betrokkenheid bij de KNSB er toe hebben kunnen leiden dat de respondenten de neiging hadden om hun gedrag te veranderen (Boeije, 2005). Dit verschijnsel, ook wel reactiviteit wordt genoemd, kan de validiteit van het onderzoek negatief beïnvloeden en kan ertoe leiden dat de werkelijke betekenissen die iemand aan een thema toekent niet naar voren laat komen. Om te voorkomen dat de respondenten sociaal wenselijke antwoorden gaven heb ik voorafgaande aan de interviews aangegeven dat de gesprekken in vertrouwelijkheid plaats vinden en zij zich niet druk hoeven te maken over de gevolgen van hun uitspraken.

4. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het empirisch onderzoek uiteengezet en door de onderzoeker geïnterpreteerd weergegeven. Het hoofdstuk is opgebouwd aan de hand van de beschrijving van drie subvelden (1) de trainingslocatie, (2) het nationale en internationale wedstrijdcircuit en (3) het centrum voor topsport en onderwijs. Per veld wordt er vanuit het perspectief van de atleet aangegeven welke betekenissen in deze ruimte relevant zijn, de actoren die een bepaalde positie innemen en vanuit welke habitus betekenissen en handelingen geconstrueerd worden binnen het veld. Met de inzichten vanuit de verschillende subvelden is in hoofdstuk 5 en 6 door de onderzoeker een uitspraak gedaan over het topsportklimaat waarbinnen de atleten zich bevinden.

4.1 Subveld 1: De trainingslocatie

Beschrijving veld

Het merendeel van de trainingen van het team Jong Oranje vinden plaats op en rondom de ijsbaan Thialf, te Heerenveen. De leden van het team Jong Oranje trainen gemiddeld twaalf keer per week, daarbij vinden er meerdere trainingen op één dag plaats. Trainingsvormen die worden gebruikt variëren van fietstrainingen, looptrainingen, skeelertrainingen en schaatstrainingen. De gemiddelde tijd die er per week getraind wordt, ligt tussen de 15 en 24 uur. Naast de trainers van Jong Oranje is het begeleidingsteam bestaande uit medische specialisten, voedingsdeskundigen en een mentaal begeleider nauw betrokken bij de trainingen van de atleten. Vanuit het perspectief van de atleet wordt in deze paragraaf weergegeven hoe de trainingen worden ervaren en welke posities door de verschillende actoren binnen het trainingsdomein worden ingenomen.

4.1.1 Trainingsarbeid en trainingsstages

Door het merendeel van de atleten wordt aangegeven dat de trainingen niet als te zwaar worden ervaren en dat er na een intensieve week vrijwel altijd een relatief rustige week volgt. Tijdens de trainingskampen, die doorgaans plaatsvinden in het buitenland, wordt er harder getraind dan op de trainingslocatie in Heerenveen is de ervaring van meerdere atleten. Ook de motivatie om tijdens een trainingskamp harder te trainen en de focus op de trainingen te hebben is dan bij de atleten meer aanwezig. *“Als je op trainingskamp bent is er toch nog iets meer motivatie om hard te trainen alles eruit te halen en in de zon af te zien.”* De trainingskampen worden door de atleten over het algemeen ook als gezellig ervaren, maar te lange trainingskampen kunnen hier en daar ook tot irritaties leiden. *“Als je drie weken op kamp bent, dan ga je je op een gegeven moment wel aan alles storen, maar dat hebben anderen ook, je moet daarom ook nooit te lang op trainingskamp.”*

Door één van de atleten wordt er een verschil opgemerkt tussen een trainingskamp met en zonder trainingen op het ijs. *“Je bent dan weer heel anders weg dan dat je bijvoorbeeld in Inzell op trainingskamp bent op het ijs. En ja dat is op een hele andere manier leuk. Dat is schaatstechnisch natuurlijk veel meer en dan kan je ook met elkaar gaan vergelijken van hoe hard rijd de één en hoe hard rijd de ander. Dan krijg je die hele spanningen en het bewijzen er weer bij.”* Dit citaat laat zien dat deze atleet hiërarchische verhoudingen ervaart die gebaseerd zijn op onderlinge vergelijkingen binnen het team Jong Oranje. Daarnaast is het opvallend dat wanneer dergelijke onderlinge vergelijkingen binnen de kernsport schaatsen plaatsvinden, dit meer spanning met zich meebrengt dan wanneer zij die vergelijking maken tijdens andere soorten trainingen.

4.1.2 Trainingsarbeid in relatie tot prestaties

Het aantal trainingsuren in relatie tot de prestaties die worden geleverd, wordt als in verhouding ervaren. Atleten ervaren dat de trainingsarbeid die zij verrichten tot goede prestaties leiden, ook wordt er gedacht dat wanneer er minder getraind wordt bepaalde prestaties niet behaald kunnen worden. *“Ik denk niet dat ik deze prestaties had kunnen halen als ik heel veel minder zou trainen.”* De trainingen worden soms wel als zwaar beleefd, maar over het algemeen kan worden gezegd

dat wanneer een atleet het gevoel heeft dat er progressie wordt gemaakt, de zin om hard te trainen aanwezig is. *“Ik denk als het goed gaat dan heb je toch wel vaak net iets meer zin om te gaan trainen en als het minder goed gaat dan heb je toch wel wat minder zin.”* Uit de antwoorden van de atleten blijkt ook dat tijdens de (zware) trainingen het vizier op het doel is gericht, een atleet omschreef dit als volgt: *“Nou dat is heel zwaar, maar het geeft wel weer een heel goed gevoel om heel diep te gaan en alles eruit te halen en te weten dat je daarmee de 1000 m kan volhouden.”*

Uit bovenstaand citaat blijkt dat de atleet het gevoel heeft in een doelgerichte omgeving aan het werk te zijn. Tegelijkertijd maakt dit citaat duidelijk dat er tegenstrijdige ervaringen (zware trainingen geven een goed gevoel) gecombineerd moeten worden om tot een prestatie te kunnen komen.

Trainers en andere betrokken begeleiders bij het team Jong Oranje vormen belangrijke actoren in het creëren van deze ervaringen. Atleten die langer dan één jaar bij het team Jong Oranje zitten geven aan dat de trainers van Jong Oranje hen stimuleren om na de te denken over de dingen die zij doen en doelen te stellen. Hierin zit een opbouw, het eerste jaar sturen de trainers wat meer, maar in de jaren erna wordt er juist gestimuleerd om zelf na te denken over het maken van keuzes en het stellen van doelen. *“In het begin wordt er gezegd wat je gaat doen en heb je zelf weinig doelen, maar nu heb je dat voor jezelf heel erg duidelijk en weet je waarom je dingen doet.”* Achteraf na een aantal jaar Jong Oranje concluderen atleten dat zij erg ontwikkeld zijn. *“Maar dan merk je nu na drie jaar dat je je ook heel erg ontwikkeld hebt, dus dat je het nu ook zelf kan.”* Over het algemeen kan vanuit de ervaring van de leden van het team Jong Oranje gezegd worden dat de trainers van Jong Oranje worden gezien als leermeesters en Jong Oranje als een leerschool voor de toekomst wordt gezien.

Er zijn ook atleten die aangeven tijdens de training het idee hebben goed te schaatsen, maar deze progressie nog niet terug zien in de wedstrijduitslagen. Echter is bij hen wel het vertrouwen dat het rendement van de verrichte trainingen op een later moment komt. *“Ik wist dat het uiteindelijk wel weer goed zou komen en dat er ook wel weer progressie in zou komen en dat is ook wel weer gebeurd.”* Er zijn ook atleten die aangegeven hebben hogere verwachtingen te hebben van hetgeen er aan trainingsarbeid is verricht. Eén atleet gaf aan dat het trainingschema in het eerste jaar Jong Oranje veel invloed heeft gehad op zijn lichaamsbouw. Vanwege het verschillende trainingsschema ten opzichte van de schema's die binnen de gewestelijke selectie werden gehanteerd veranderde de lichaamsbouw van deze atleet en dat vroeg om een aanpassing in de schaatstechniek. Over het algemeen ervoer deze atleet dat fysiek alles beter was geworden maar dat deze fysieke verbetering nog niet terug te zien was in zijn prestaties op het ijs. *“Op zich is alles op papier wel verbeterd, de duur, fietstesten zijn verbeterd, kracht is verbeterd, maar op het ijs kwam het er niet uit en is het technisch heel anders gaan voelen. Misschien omdat ik in één klap zo anders ben geworden zeg maar.”* Dit citaat benadrukt dat topatleten focussen op hun lichamelijke en fysieke gesteldheid zoals die tijdens testen en trainingen worden ervaren.

Er was ook een atleet die aangaf zich pas bij een langdurige blessure te realiseren dat wanneer het schaatsen goed gaat de trainingsarbeid goed te verrichten is en daarvoor het sociale leven op een lager pitje kan worden gezet, echter wanneer het door een langdurige blessure niet mogelijk is om te trainen komt het besef dat er naast het boeken van prestaties weinig andere doelstellingen in het dagelijks leven van een topsporter te vinden zijn. *“En ja ik wil schaatsen en als het goed gaat dan is het het allemaal makkelijk waard, dan geef je het makkelijk op, maar op het moment dat je eruit valt dan denk je ik ben geen student, ik ben geen schaatser, wat ben je dan?”* Opvallend is dat deze atleet aangeeft dat er naast prestatiedoelen in het schaatsen weinig andere doelen zijn en er direct onzekerheid ontstaat over wie men is wanneer er niet wordt gepresteerd. Dit citaat geeft tevens de centraliteit en het belang van de prestaties aan voor het bestaan van de topsporter als zodanig.

4.1.3 Ondersteunende faciliteiten

Door de meeste atleten werd aangegeven dat zij zelf weinig hoeven te regelen en dat de meeste zaken zoals vervoer, verblijf, kleding en dergelijke voor hen wordt geregeld. Hoewel het merendeel van atleten aangeeft niet veel te merken van de invloed van de KNSB, realiseren zij zich wel dat de KNSB op de achtergrond veel werk verricht om zaken zoals verblijf,

vervoer en kleding te regelen. *“Je weet wel dat ze veel met ons bezig zijn. Het is bijvoorbeeld zo dat als we een vlucht hebben dan weet ik dat iemand dat van de KNSB regelt.”* Een aantal atleten denkt ook omdat de KNSB qua begeleiding alles goed heeft geregeld, zij de ondersteuning van NOC*NSF niet nodig hebben. Deze atleten concluderen dit uit de nieuwsbrieven waarin het aanbod zoals fysiotherapie, voedingsbegeleiding, workshop over doping vanuit NOC*NSF staat vermeld. Atleten maken hier weinig gebruik van omdat het meeste door de KNSB al wordt geregeld. *“We krijgen natuurlijk wel brieven, nieuwsbrieven en informatie en zo maar dan zie je toch wel wat daar allemaal in staat dat wij dat zelf hebben.”*

De atleten geven aan dat de ondersteunende faciliteiten ten gunste komen van de focus op de wedstrijden en trainingen. *“Het is gewoon ontzettend lekker dat je voor de wedstrijden de focus op je sport kan leggen en niet op randzaken.”* en *“Maar ik realiseer me wel dat het vrij luxe is en niet normaal is.”* Over het algemeen wordt aangegeven dat topsport omringt wordt door relatieve luxe vanwege de aangeboden faciliteiten. Het contrast met de faciliteiten bij de gewestelijke selecties wordt door een aantal atleten als groot ervaren. In het gewest zijn atleten gewend om veel zaken zelf te regelen. *“(…)vanuit het gewest ben ik gewend om het allemaal zelf te doen, dus het eerste jaar vond ik het wel een beetje vreemd dat dat niet meer hoefde.”*

Uit bovenstaande citaten blijkt wel dat getalenteerde topsporters beseffen dat zij in een uitzonderingspositie worden geplaatst ten opzichte van andere niet topsporters. Tegelijkertijd geven zij ook aan dat die uitzonderingspositie nodig is om beter te kunnen focussen op de trainingen en wedstrijden.

4.1.4 Trainer-coach begeleiding

Door alle atleten wordt aangegeven dat de relatie, ondanks kleine meningsverschillen, met de beide trainers van Jong Oranje goed is. Het merendeel van de atleten geeft aan dat zij de grootste stap in de ontwikkeling hebben doorgemaakt bij de trainers van Jong Oranje. *“Ik maak nu zoveel mee met trainer X, ik weet niet hoe hij mij als persoon sterker heeft gemaakt maar als ik over een paar jaar nadenk over wie heeft mij eigenlijk goed gemaakt dan denk ik wel aan trainer X.”* Ook wordt door de atleten aangegeven dat de beide trainers elkaar goed aanvullen. Door verschillende atleten werd ook aangegeven dat trainer X als rolmodel voor hen fungeert en daardoor een inspiratiebron is. *“Hij was wel een soort van inspiratie, ja zo kun je dat wel zeggen. Ja ik heb wel heel veel van hem geleerd.”* Deze citaten maken duidelijk dat door de atleten aan de trainer(s) de kennis en inzicht wordt toegeschreven om hen beter te maken en daardoor min of meer op een voetstuk worden geplaatst.

Het belang van de allround kampioenschappen dat door de trainers wordt uitgedragen en de druk die zij daarmee naar voren brengen leidt hier en daar tot spanning. Er zijn situaties waarin een atleet zich liever richt op de kortere afstanden maar de trainer juist stimuleert om veel te trainen voor de langere afstanden. *“Trainer X kan natuurlijk een hele grote druk naar voren brengen voor het allrounden en dat heeft misschien wel een beetje voor spanning gezorgd tussen de schaatser en de trainer onderling, maar hij wil ons gewoon hele goede 5 kilometers laten rijden.”* Deze atleet laat zien dat trainers volgens hem in staat zijn een bepaalde druk op de atleten op te leggen. Wanneer dit gegeven in relatie wordt gebracht met het voetstuk waarop trainers door jonge atleten in de leeftijd van 15 tot 20 jaar worden geplaatst, kan gesuggereerd worden dat trainers veel invloed hebben op het carrière verloop van atleten.

Wanneer de trainers van Jong Oranje vergeleken worden met de trainers van de gewestelijk selecties dan wordt aangegeven dat de trainers bij Jong Oranje professioneler zijn, beter communiceren, meer over techniek praten, doelen stellen en evalueren met de atleten. *“Ze praten veel meer over techniek en evalueren en dat was toen eigenlijk helemaal niet..”* Door één van de atleten wordt ook aangegeven dat zijn verwachtingspatroon tegenovergesteld was aan de realiteit. Deze atleet had juist verwacht dat de trainers kritischer op de schaatstechniek zouden zijn ten opzichte van de trainers bij de gewestelijke selectie. Daarentegen vindt deze atleet dat de trainers wel kritischer zijn op de trainingsfysiologische kant.

Het merendeel van de atleten vindt dat inspraak in de trainingsschema's en bijbehorende trainingsvormen

mogelijk is. Er wordt echter wel door de atleten aangegeven dat wanneer je wat wilt inbrengen dit vanuit de atleet zelf moet komen, het is niet zo dat inbreng expliciet aan de atleten wordt gevraagd. *“Het is niet zo dat ze het echt aan ons vragen, maar als je het zelf aangeeft dan kan er veel.”* Ook heerst bij de atleten het beeld dat de trainers weten wat goed is voor de atleten, de trainers weten wat de atleten kunnen en wat er verbeterd kan worden. Over het algemeen kan gezegd worden dat de atleten de trainers zien als de experts en hen veel vertrouwen toedichten.

4.1.5 Begeleiding specialisten

De begeleiding door de sportarts en de fysiotherapeuten wordt door het merendeel van de atleten positief ervaren. Aangegeven wordt dat als er wat is er altijd gebeld kan worden en deze personen direct klaar staan. Ook wordt het als positief ervaren dat er naar trainingsstages en wedstrijden altijd een fysiotherapeut mee is. *“We hebben een sportarts, waar we testen doen, hoe je er fysiek voor staat en dan hebben we als je blessures hebt of pijntjes een fysiotherapeut waar je naar toe kan. En die is bijna bij elke training aanwezig en op trainingskamp is er ook altijd één mee.”*

Eén van atleten heeft aangegeven de medische begeleiding wat minder te beoordelen, deze atleet is geblesseerd geraakt en heeft vooral veel zelf uit moeten zoeken. Deze atleet had daarin meer betrokkenheid van het medisch team verwacht. *“Als je eruit ligt dan verwacht je toch weleens een telefoontje van een medisch arts en dat duurde wel twee maanden.”* Tegelijkertijd geeft deze atleet aan dat hij zijn blessureperiode erg lastig vond en het gevoel had dat dit niet zo door het team werd opgevat. Dit heeft er toe geleid dat deze persoon over zijn blessure niet open is geweest tegenover het team. *“Dus ik heb heel veel dingen een beetje geheim gehouden en uiteindelijk ben ik er zelf wel een beetje achtergekomen en heb ik zelf een team, van mensen die mij helpen om mij heen gecreëerd.”* Deze beide citaten geven aan dat er een paradox heerst, namelijk wanneer een atleet in competitie is dan is hij ingesloten in het domein van de medische begeleiding en wanneer een atleet uit competitie is hij uitgesloten uit dit domein. Dit is paradoxaal omdat de verwachting juist is dat atleten die geblesseerd zijn medische hulp en of begeleiding nodig hebben om weer deel te kunnen nemen aan de competitie.

Naast de sportarts en fysiotherapeuten zijn bij het team Jong Oranje twee voedingsdeskundigen betrokken. De ervaring van de atleten is dat de voedingsdeskundigen de atleten bewust maken van wat zij eten en welke voeding voor, tijdens en na een training of wedstrijd prestatiebevorderend werkt. Dit bewust maken doen zij onder ander door het geven van workshops en door atleten zelf voedingsschema's in te laten vullen. *“We hebben een diëtiste en daar heb ik ook wel wat aan gehad, want ik was nog niet heel erg goed met voeding bezig en nu wordt je wel bewuster van wat je eet en waar je voor een wedstrijd beter van kan worden en wat een goede aanvulling na de training is.”* Vanuit de ervaringen van de atleten blijkt, net zoals eerder werd geconstateerd bij de trainers van Jong Oranje, dat er door de voedingsdeskundigen niet wordt voorgeschreven wat atleten moeten doen maar zij juist uitgedaagd worden om op basis van de kennis die zij door de specialisten aangereikt krijgen, na te denken over eigen keuzes ten aanzien van een verantwoord voedingspatroon.

Voor de mentale begeleiding is er een sportpsycholoog betrokken bij het team Jong Oranje. Door alle atleten wordt dit als zeer waardevol ervaren. *“We kregen mentale trainingen en dat was voor mij wel, nou ja omdat ik altijd heel veel zenuwen had voor de wedstrijd, een heel groot pluspunt.”* Naast individuele gesprekken die structureel plaats vinden worden er door de sportpsycholoog ook workshops gegeven bijvoorbeeld over hoe atleten mentaal met een wedstrijd om kunnen gaan. Ook wordt door een aantal atleten aangegeven dat met de mentaal begeleider andere zaken worden besproken dan met de trainers van Jong Oranje, atleten zien de mentaal begeleider dan ook meer als een vertrouwenspersoon dan de trainer(s) van Jong Oranje. *“Het is natuurlijk niet je trainer, dus daar kan je misschien net even wat meer aan kwijt. Bijvoorbeeld als je bij hem zegt ik voel me rot en heb geen zin in een wedstrijd dat zeg je minder snel tegen een trainer dan tegen zo'n iemand.”* Op grond van dit citaat zou gezegd kunnen worden dat er vanuit de ervaring van een atleet angst is om de trainer teleur te stellen door aan te geven dat er een verminderde motivatie is om wedstrijd te rijden en indirect dus ook om een prestatie neer te zetten. Deze aanname wordt ondersteund door atleten die zeggen het

moeilijk vinden bij een tegenvallende prestatie de trainer-coach teleurgesteld te zien, zij horen dan liever feedback op de tegenvallende prestatie dan dat zij te maken hebben met een zichtbare, teleurgestelde coach. *“Vooral teleurgesteld dat merk je dan heel erg aan hem. Aan de ene kant is dat natuurlijk goed want dan weet je dat hij heel erg veel om je geeft, maar aan de andere kant wil je ook wel wat meer back-up, wil je weten wat je verkeerd en goed hebt gedaan.”* Uit deze twee citaten blijkt ook weer dat trainers ten opzichte van atleten binnen het trainingsdomein een machtige positie hebben. Deze machtige positie wordt gevoed door de formele positie die zij binnen de KNSB Bondsorganisatie innemen. Het vertonen van niet wenselijke handelingen, zoals het niet leveren van een prestatie of het tonen van ongemotiveerd gedrag, levert voor atleten een oncomfortabel gevoel. Deze handelingen en uitingen worden dus zo min mogelijk tentoongesteld.

4.1.6 De rol van ouders

Het merendeel van de atleten geeft aan dat zij door ouders en/of broers en zussen in aanraking zijn gekomen met de schaatsport, veelal op een ongedwongen wijze. *“Door mijn vader, die heeft vroeger altijd zelf geschaatst en dan ga je een keer zelf op die dubbele ijzertjes en dan krijg je complimenten van iedereen en dan ga je er zelf ook mee beginnen.”* De meeste atleten geven ook aan dat de ouders naast de trainers van Jong Oranje de personen zijn die de meeste betrokkenheid hebben bij de schaatscarrière van hun zoon of dochter. Naast het feit dat ouders het leven als een (sub)topsporter financieel mogelijk maken zijn zij ook vaak faciliterend in het vervoer van en naar de ijsbaan tijdens de gewestelijk selectie periode en tijdens Jong Oranje faciliterend in het vervoer naar Heerenveen. *“(…) tot 10 keer per week naar Thialf. Als m'n moeder dat niet had gedaan, dan had ik niet geschaatst, tenminste niet zo goed.”* Eén van de atleten geeft ook aan dat de beïnvloedbaarheid van zijn ouders steeds minder wordt naarmate hij ouder wordt. *“Ja, ik denk dat ze dat aan het begin best wel veel invloed hebben gehad, toen ik nog erg jong was en ook de laatste jaren nog wel, maar ik ben wel steeds meer mijn eigen keuzes gaan maken en het op mijn eigen manier gaan doen. Maar ze hebben wel veel invloed gehad.”*

4.1.7 Trainingen in het gewest

De acht gewestelijke selecties van de KNSB worden door de KNSB gezien als kweekvijvers voor talent van waaruit doorgestroomd kan worden naar het team Jong Oranje. Hoewel de KNSB met het haar talentontwikkelingsbeleid de acht gewesten een bepaalde richting op wil krijgen, hebben de gewesten voor een groot deel de regie in eigen handen. De gewesten zijn op haar beurt weer afhankelijk van talenten die binnen de verenigingen geïdentificeerd en opgeleid worden. Hoewel de trainingen in het gewest niet direct thuis horen in het subveld van de trainingslocatie is deze subparagraaf wel opgenomen omdat de verschillen zoals die door atleten worden ervaren tussen de gewestelijk selecties en Jong Oranje wat zeggen over het topsportklimaat van het team Jong Oranje. In deze paragraaf wordt dan ook vanuit het perspectief van de atleten weergegeven hoe zij de periode in de gewestelijke selectie hebben ervaren en welke betekenissen zij achteraf toekennen aan de gewestelijke selecties.

Door de meeste atleten wordt ervaren dat de verschillen ten aanzien van budget, begeleiding en faciliteiten tussen de acht gewesten van de KNSB ontzettend groot zijn. De gewesten Friesland en Zuid-Holland steken er met kop en schouders boven uit wanneer er gekeken wordt naar de grootte van de gewestelijke selectie en uit welke gewesten de rijders voor het team Jong Oranje zijn geselecteerd. Jong Oranje leden vanuit de kleinere gewesten geven aan dat de stap van de gewestelijke selectie naar Jong Oranje behoorlijk groot is. *“Als ik mijzelf hoor hoe groot die stap eigenlijk was tussen het gewest en Jong Oranje, ik kon die stap nog goed maken, maar ik kan me voorstellen dat er ook mensen zijn die die stap niet kunnen maken.”* Ook wordt aangegeven dat doordat de talent opleidingen binnen de acht gewesten heel verschillend van elkaar zijn er een mengelmoes in Jong Oranje ontstaat. Schaatstechnisch gezien constateren de leden van Jong Oranje grote verschillen ten opzichte van elkaar wanneer zij in het eerste jaar samen in het team schaatsen. *“Je ziet gewoon dat*

mensen uit Overijssel met iets meer O-benen schaatsen en mensen uit Zuid Holland iets meer huppen.” Dit wordt als lastig ervaren want men heeft het gevoel zich aan te moeten passen aan de ander, een enkele atleet geeft aan doordat hij zich schaatstechnisch aan heeft moeten passen minder is gaan presteren. “En dan kom je bij elkaar in Jong Oranje en dan rijdt iedereen anders en dan moet je je aan elkaar gaan aanpassen en dan zie je gewoon dat mensen minder presteren omdat ze dan heel anders rijden.” Over het algemeen kan vanuit de beleving van de Jong Oranje leden worden gesteld dat er behoefte is aan eenduidige, uniforme opleidingssystematiek binnen de acht gewesten van de KNSB zodat er binnen het team Jong Oranje onderling minder verschillen zijn en er daardoor onderling minder aanpassingen benodigd zijn.

De feitelijk verschillen tussen een gewestelijk selectie en Jong Oranje uiten zich vooral in de professionaliteit van de begeleiding, de hoogwaardige faciliteiten en de accommodaties waarvan gebruik gemaakt wordt. Door de leden van Jong Oranje wordt aangegeven dat dit alles ook wel in de gewesten aanwezig is, maar in veel mindere kwalitatieve mate. *“We kregen in een keer krachttraining dat hadden we bij het gewest ook nog niet echt gedaan, ja we hadden wel krachttraining maar niet echt goede begeleiding.”*

Ook de beleving van topsport in het gewest ten opzichte van het team Jong Oranje wordt verschillend ervaren. Door de atleten wordt aangegeven dat in tegenstelling tot Jong Oranje er binnen de gewestelijke selecties ook sporters zijn die niet de intrinsieke motivatie hebben om topsporter te worden. Dit zagen atleten ook terug in de sfeer binnen een gewestelijke selectie. *“In het gewest was het ook gewoon tussen de trainingen door ouwehoeren en bij ons zie je vaak dat één iemand zich afzondert om toch nog even een paar oefeningen extra te doen. Dat zag je bij het gewest niet, dat was gewoon lekker met elkaar, altijd gezellig ja.”* De keerzijde van de gezelligheid binnen een gewestelijke selectie is dat bij degene die wel de focus hebben om topsporter te worden irritatie ontstaat en beperkingen ondervinden van teamgenoten die niet dezelfde topsportdoelen voor ogen hebben. *“In het gewest heb je er altijd wel mensen bij zitten, die niet de optimale motivatie hebben, die er niet 100% voor gaan en dat is soms wel heel erg vervelend want jij wilt er wel voor 100% voor gaan.”*

Door een aantal atleten werd ook aangegeven dat het binnen de gewestelijke selectie niet alleen om het talent draait. *“De pupil moest zo hard mogelijk rijden om zelf te mogen blijven aan het einde van het jaar. Anders was het geen goede trainer. Ze waren meer bezig met presteren dan met talentontwikkeling.”* Dit citaat laat zien dat binnen deze gewestelijke selectie niet het talent maar de trainer centraal staat. De plaats die trainer binnen een gewestelijke selectie inneemt zou er toe kunnen leiden dat er vooral korte termijn doelen voor de pupillen worden gesteld. Immers de trainers worden jaarlijks geëvalueerd en deze evaluatie is bepalend of een trainer mag blijven. Tegelijkertijd geeft dit citaat weer dat trainers het gevoel hebben zich te moeten bewijzen met de resultaten van pupillen ten opzichte van anderen en dat resultaten van de pupillen veelzeggend zijn in de beoordeling van het functioneren van een trainer.

4.2 Subveld 2: Het nationale en internationale wedstrijdscircuit

Beschrijving veld

De nationale en internationale schaatswedstrijden vinden over het algemeen plaats in de periode van oktober tot en met maart. De zomerperiode kenmerkt zich als een periode waarin, met uitzondering van het zomerijs in Thialf, geen schaatswedstrijden worden verreden. Door de leden van Jong Oranje worden er zowel wedstrijden in de junioren als senioren categorie verreden.

Binnen het nationale en internationale wedstrijdscircuit zijn verschillende actoren actief. Allereerst is er de atleet waarvan verwacht wordt dat hij een prestatie levert. Deze te leveren prestatie wordt door verschillende personen gadeslagen namelijk door de (internationale) concurrentie, het publiek, de media, ouders, teamgenoten en merkenteams. Vanuit het perspectief van de atleet wordt in deze paragraaf weergegeven hoe wedstrijden beleefd worden en wat de ervaringen met betrekking tot prestatiedruk zijn.

4.2.1 Wedstrijdbeleving en prestatiedruk

Een schaatshal waar veel 'oranje' publiek is en waar familieleden, burens en vrienden naar een wedstrijd komen kijken en waar de kans op succes aanwezig is, is voor de meeste atleten een mooie ervaring. *"Het afgelopen weekend was het Nederlands Kampioenschap in Groningen en dat was echt heel erg leuk, ook gewoon om dat je familie dan komt kijken en omdat je daar meer kans hebt om te winnen in vergelijking met een buitenlandse wedstrijd."* Echter zijn de internationale wedstrijden voor het merendeel van de atleten ondanks de afwezigheid van veel publiek, familieleden en vrienden nog specialer. Het speciale werd door een atleet omschreven als doordat je je geplaatst hebt voor een internationale wedstrijd je het gevoel hebt bij de wereldtop te behoren. *"Vooral omdat het speciaal is dat je daar mag rijden. Je moet ook plaatsen voor zo'n World Cup, dus dan geeft dat ook een gevoel van hé ik mag daar rijden. Dan denk dat je ook bij de wereld top hoort en wil je ook bewijzen dat je daar hard kan rijden."* Echter wordt door de atleten wel prestatiedruk ervaren wanneer er geplaatst moet worden voor een wedstrijd of kampioenschap, de plaatsing wordt door het merendeel van de atleten dan ook gezien als een prestatie op zich. *"Op zo'n Nederlands Kampioenschap als het afgelopen jaar, ja, dan komt er toch wel wat druk bij kijken omdat je je heel graag voor het WK wilt plaatsen en dan kun je daar toch een beetje zenuwachtig van worden."* Deze citaten laten zien dat door atleten meerdere interpretaties worden gegeven aan presteren, namelijk het winnen van een ander, plaatsing voor wedstrijd of kampioenschap en het rijden van een goede wedstrijduitslag.

Prestatiedruk wordt ook ervaren door atleten, die gezien hun leeftijd, in het laatste jaar van het team Jong Oranje verkeren. Zij ervaren dat er goede prestaties moeten worden neergezet om zichzelf in beeld te rijden bij de merkenteams om zo een vervolg na Jong Oranje te hebben. *"Maar volgend jaar ben ik natuurlijk A2 en dan daarna moet je natuurlijk een ploeg zien te vinden, dus volgend jaar is de druk veel hoger dan dit jaar."* Op basis van dit citaat kan worden aangenomen dat het subveld van het internationale en nationale wedstrijdscircuit gezien kan worden als podium waarop sporters zich kunnen profileren om een plaats in een merkenteam te bemachtigen. Daarbij heerst het beeld dat het leveren van prestaties mogelijkheden biedt.

Het deel uit maken van het team Jong Oranje legt voor een aantal atleten ook een druk op om zichzelf te bewijzen. Het gaat dan niet zo zeer om de verwachtingen die door de buitenwereld worden opgelegd, maar om de verwachtingen die zij zichzelf opleggen doordat zij als atleet deel uitmaken van het team Jong Oranje. Ook het idee dat je als Jong Oranje lid van andere schaatsende leeftijdsgenootjes uit de gewesten moet winnen legt voor een aantal atleten druk op. Bij het rijden van een internationale wedstrijd is de druk minder aanwezig omdat er dan ervaren wordt dat er namens Nederland gestreden worden. De nadruk ligt dan veel meer op het leveren van een goede prestatie dan te winnen van een ander. *"Omdat je in Jong Oranje zit, mensen kijken naar je en dan moet je wel van hen winnen, terwijl je internationaal er veel rustiger ingaat vind ik, dan is het van ja ik mag rijden voor Nederland en ik ga nu het hoogste mogelijke halen."*

Dit citaat laat zien dat er binnen twee verschillende subvelden, namelijk de trainingslocatie en het wedstrijdscircuit atleten zich op verschillende manieren op een prestatie oriënteren. Binnen het subveld "De trainingslocaties" is er voornamelijk een doelgerichte oriëntatie aanwezig, atleten focussen zich op het verbeteren van zichzelf met als doel het leveren van een betere prestatie. Echter binnen het subveld van het wedstrijdscircuit verschuift deze doeloriëntatie naar een ego oriëntatie, er moet immers gewonnen worden van diegene die niet tot het team Jong Oranje behoren.

4.2.2 Nederlandse Allround cultuur

Bij een aantal ondervraagde atleten heerst het beeld dat er in Nederland een sterke allround cultuur heerst en dat de atleten die allround zijn makkelijker een plek in een merkenteam kunnen bemachtigen ten opzichte van de specialisten die zich op een beperkt aantal afstanden richten. *"Je merkt natuurlijk ook wel dat Nederland heel erg sterk is in het allrounden en je merkt dat ook wel veel aandacht uitgaat naar goede allrounders, zij vinden ook wat makkelijker een ploeg."* Ook wordt

door de atleten aangegeven dat er binnen Jong Oranje veel aandacht wordt besteed aan het allround schaatsen en dat de meeste atleten allround worden opgeleid, dit omdat de hoogst haalbare prestatie tijdens een junioren carrière de wereldtitel allround is. Er wordt ervaren dat er minder waarde wordt toegekend aan een afstand overwinning bij een Wereld Kampioenschap Allround, dit terwijl een afstand overwinning bij de Olympische Spelen een gouden medaille oplevert. *“Het hoogst haalbare tijdens je junioren carrière is de wereldtitel voor junioren allround en daar wordt ook vol voor gegaan. Ik denk dat er minder waarde wordt gehecht aan een afstandsoverwinning bij een WK Allround, terwijl dat je uiteindelijk Olympisch Goud gaat opleveren.”* Meerdere atleten hebben, ondanks het feit dat het hoogst haalbare bij de junioren een overwinning op het Wereld Kampioenschap Allround is, aangegeven dat zich niet volledig te willen richten op het allround schaatsen. *“Ik denk niet dat je ten koste van alles van iemand moet proberen een allrounder te maken, ik denk dat het goed zou zijn wanneer duidelijk is dat iemand geen allrounder is hij zich wat meer gaat specialiseren. Want uiteindelijk is dat de manier, waarop je goud gaat winnen.”* Uit deze citaten blijkt dat atleten het idee hebben dat er in Nederland meer nadruk wordt gelegd op het allround schaatsen dan op de specifieke afstanden. Deze focus op het allrounden is voor een aantal atleten tegenstrijdig aan de ambitie die zij zelf hebben, zij geven aan dat ze zich liever specialiseren op een bepaalde afstand omdat dit uiteindelijk tot Olympisch goud kan leiden. Vanuit het perspectief van de atleten kan worden gezegd dat de ambities van aantal getalenteerde schaatsers conflicterend zijn met de plaatsen die de markt, in de vorm van de merkenteams, te bieden heeft.

4.2.3 De Nederlandse merkenteams

De Nederlandse merkenteams zoals team Liga en TVM vormen de ruimtes waarbinnen topschaatsers hun beroep als topsporter professioneel kunnen beoefenen. Het bestaansrecht van de merkenteams wordt ontleend aan sponsors die hun naam aan een professioneel schaatsteam verbinden. De KNSB heeft, met uitzondering van het team Jong Oranje voor junioren A en B, geen teams waarbinnen topschaatsers de mogelijkheid wordt geboden om fulltime en op professionele wijze topsport te bedrijven. Hoewel de KNSB een aantal eisen kan stellen aan de merkenteams heeft zij geen invloed op welke schaatsers deel uit mogen maken het team. Vanuit het perspectief van de atleten die deel uit maken van het team Jong Oranje wordt in deze subparagraaf weergegeven welk beeld atleten van een merkenteam hebben en hoe zij de doorstroming naar een merkenteam zien.

Het beeld dat Jong Oranjeleden hebben van een merkenteam is dat een merkenteam qua faciliteiten ten opzichte van de faciliteiten waarover Jong Oranje beschikt niet veel verschilt. *“Ik denk dat wij al heel dicht bij een merkenteam in de buurt komen qua faciliteiten en manier van trainen.”* Een eerste verschil dat wordt aangegeven is dat men verwacht dat er binnen een merkenteam minder wordt ‘opgeleid’ dan binnen Jong Oranje en er meer zelfstandigheid van een atleet wordt gevraagd. *“Ik denk dat het enige verschil is als je net bij Jong Oranje komt dat je veel meer geleid moet worden en bij een merkenteam ben je zelf nog meer aan het trainen, dan ben je niet een groepje wat verteld wordt wat ze moeten doen. Dan ben je toch wat zelfstandiger bezig met je trainer en ploegenoten.”* Een tweede verschil is dat atleten opmerken dat het binnen een merkenteam meer gaat om het individu en bij Jong Oranje gaat het meer om de groep. Een derde verschil is de verwachting qua sfeer, één van de atleten heeft aangegeven dat hij binnen een merkenteam een meer volwassen sfeer verwacht. Als voorbeeld geeft hij aan dat wanneer er binnen Jong Oranje wat aan de hand is de trainer zo snel mogelijk het voorval samen met het team wil oplossen. De verwachting is dat in een merkenteam een voorval tussen twee personen zelfstandig wordt opgelost. *“Kijk als er bij ons iets is in de groep dan is trainer X al heel snel er bovenop van dit gaan we met z’n allen oplossen. (...) En als dat in een merkenteam gebeurd is het zo van los het maar lekker met z’n tweeën op, dat is gewoon wat meer volwassen.”* Ook wordt aangegeven dat de leden van Jong Oranje zich in vergelijking met de atleten die in een merkenteam zitten erg jong voelen. Zij verwachten dan ook dat de atleten in een merkenteam er een andere

levensstijl op na houden. *“Wij zijn natuurlijk nog een stel jonge gastjes bij elkaar en kijk dan kom je in een team bij mannen die in het weekend naar vrouw en kind gaan.”*

Het merendeel verwacht dat de doorstroming vanuit Jong Oranje naar een merkenteam lastig gaat worden. Aangegeven wordt dat dit vooral te maken heeft met het feit dat er weinig ploegen zijn en als er ploegen zijn die een plek over hebben, zij vaak op zoek zijn naar de sterkere, allround schaatsers. Ook heerst het beeld dat merkenteams weinig financiële middelen hebben om te investeren in talent en dat het voor mannen moeilijker is dan voor vrouwen om een team te vinden. *“Ik ben van mening dat de balans een beetje teveel op het vrouwenschaatsen is gericht. Er zoveel vrouwenteams en vorig jaar rond deze tijd waren alle mannenteams onzeker over sponsors en niemand kon wat toezeggen en uiteindelijk heeft me dat de kop gekost toen. Ik kon niet doorstromen dus...”* Tevens is de verwachting van atleten dat na de Olympische Spelen een aantal sponsors stoppen en een gevolg daarvan kan zijn dat er nog minder teams zijn.

Voor een aantal atleten, die gezien hun leeftijd, het komende seizoen of het seizoen erop niet meer bij Jong Oranje mogen schaatsen, levert het vinden van een plek in een merkenteam druk op. *“Maar volgend jaar ben je natuurlijk A2 en dan daarna moet je natuurlijk een ploeg zien te vinden, dus volgend jaar is de druk veel hoger dan dit jaar.”* Terugkeren naar een gewestelijke selectie is voor de meeste atleten geen aantrekkelijke optie. *“Ik denk dat heel veel schaatsers een stuk minder gemotiveerd zijn natuurlijk, omdat je wel in je hoofd hebt dat niemand je eigenlijk wil hebben in een ploeg.”* Een tip aan de KNSB die veelvuldig door de atleten wordt genoemd is dat het goed zou zijn dat er naast de gewestelijke selectie een ander soort ‘opvangteam’ is vanuit waar er eventueel doorgegroeid kan worden naar een merkenteam. Ook wordt er geopperd dat merkenteams door de KNSB wat meer gestuurd kunnen worden in de opleiding van jonge talenten, bijvoorbeeld door hen een stageplek te bieden. *“Veel merkenteams zijn er niet zo voor in om vanuit Jong Oranje junioren op te pakken. Dus als tip denk ik dat ze misschien de merkenteams kunnen vragen om jonge talenten op te leiden.”*

Terug naar een gewestelijke selectie wordt door het merendeel van de atleten als demotiverend ervaren. Eén van de Jong Oranje leden gaf een rekensom weer. Volgens hem draait Jong Oranje per jaar op 4 ton en dat wordt verdeeld over 10 leden. Een atleet blijft gemiddeld twee jaar bij Jong Oranje en kost de KNSB ongeveer 80.000 euro. Wanneer er binnen een jaar geen plek binnen een merkenteam wordt gevonden is volgens deze atleet de kans heel erg groot dat men stopt met schaatsen. *“Dat is 80.000 euro en dan heeft iedereen het idee, oh ik vind nu een merkenteam, vinden ze niet en gaan ze weg en hebben ze 80.000 euro verspild aan iemand die stopt met schaatsen en dat gebeurt zoveel, daar vergis je je in, echt zoveel, hoeveel mensen er wel niet stoppen na Jong Oranje.”*

Over het algemeen kan worden gezegd dat de atleten het gat tussen Jong Oranje en een merkenteam erg groot vinden en slechts een enkele atleet heeft er vertrouwen in dat hij of zij een plek binnen een merkenteam vindt. Ook wordt door de atleten gesteld dat wanneer de stap vanuit Jong Oranje naar een merkenteam groot is, de stap vanuit een gewestelijke selectie naar een merkenteam nog veel groter is en dat zou kunnen leiden tot demotivatie met als gevolg dat talenten stoppen met schaatsen.

4.2.4 De Media

Met uitzondering van een aantal schaatsgerelateerde websites zoals KNSB.nl en schaatsen.nl ervaren Jong Oranje leden weinig aandacht van de media. Ook op de genoemde websites wordt ervaren dat het vaak blijft bij een kennismaking van degene die in het team Jong Oranje schaatsen. Slechts bij een topprestatie van een atleet uit Jong Oranje verschijnt er een bericht over het team. Een atleet gaf ook aan dat de manier waarop Jong Oranje is gepresenteerd via schaatsen.nl niet representatief is, de ploeg werd naar zijn mening te kinderachtig neergezet. *“Ik vond niet dat we interessant en leuk zijn gepresenteerd. Wel in een poging, maar niet in een geslaagde poging. We mogen wat serieuzer neergezet worden denk ik.”* Negatieve druk door de media wordt over het algemeen nog niet ervaren. Een enkeling gaf aan te verwachten deze druk wel te ervaren op het moment zij tot de senioren top van Nederland behoren.

4.3 Subveld 3: Het centrum voor topsport en onderwijs

Bijschrijving veld

Het Ministerie van VWS, NOC*NSF en de sportbonden hebben ingezet om de topsportprogramma's van verschillende bonden op één locatie bij elkaar te brengen. Daar toe zijn in Nederland op vier plaatsen een Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) opgericht. Uniek aan deze centra is dat trainingsfaciliteiten, huisvesting, onderwijs, (para)medische en andere specialistische begeleiding dicht bij elkaar te vinden zijn. De voordelen van een CTO zijn dat topsporters fulltime bezig kunnen zijn met trainingen en wedstrijden en er weinig tijd verspild wordt aan reizen en het zoeken van accommodatie en begeleiding (Sportstad Heerenveen, 2013). De KNSB heeft haar topsportprogramma van junioren ondergebracht bij het CTO in Heerenveen.

4.3.1 Huisvesting

De overgang van een gewestelijke selectie naar het team Jong Oranje betekent voor het merendeel van de atleten dat er op jonge leeftijd (vanaf 15 jaar) naar Heerenveen verhuisd moet worden. Deze verhuizing is voor atleten meestal de eerste keer dat het ouderlijk huis verlaten wordt om zelfstandig te gaan wonen. Meer dan de helft van de atleten geeft aan de overgang van het ouderlijk huis naar zelfstandigheid goed aan te kunnen. Hier en daar zijn er in het begin de nodige aanpassingsproblemen maar na een jaar lijken deze problemen meestal voorbij. *"Nou eerst vond ik het wel heel lastig omdat het allemaal nieuw was en je wordt 's ochtends alleen wakker en je zit steeds alleen. En dan ging je naar beneden om samen wat te eten, maar ik kende ook nog niet niemand uit mijn ploeg en alles was heel erg nieuw en daar moet ik wel heel erg aan wennen."*

Meer dan de helft van de atleten bewoont een eigen appartement in de Oranjeflat⁴. Ook wonen er een aantal atleten bij hun ouders en zijn er atleten die samen met andere atleten in één huis in Heerenveen wonen. De meningen van de atleten over het wonen in de Oranjeflat lopen erg uiteen. Een aantal atleten geven aan dat zij zich prima op hun plek voelen en het fijn vinden over een eigen appartement te beschikken. Ook waarderen zij het dat er 's avonds voor hen gekookt wordt. *"Je hebt gewoon een goede kamer met alles wat je nodig hebt en doordeweeks kunnen we in de flat een warme maaltijd eten, er wordt voor ons gekookt."* en *"Ik vind het lekker om een kamer voor mijzelf te hebben om wat ruimte voor mijzelf te hebben."* Ook wordt door deze groep atleten aangegeven dat zij elkaar met regelmaat 's avonds opzoeken in de flat. *"Mijn ploegmaten wonen allemaal in de flat en die kan je 's avonds gewoon opzoeken, het is niet eenzaam ofzo."* Tegelijkertijd geeft deze groep atleten aan dat wanneer er in het weekend de gelegenheid is om naar huis te gaan, zij dit ook doen. Het gemis van ouders en vrienden is hier vaak de reden voor.

Er zijn ook atleten die beschikken over een appartement in de Oranjeflat en aangeven meer thuis te zijn dan in de flat, redenen daarvoor zijn dat de flat niet als de gezelligste plek wordt ervaren en de eenzaamheid waarmee zij te maken hebben groot is. *"De flat is niet de gezelligste plek. Je zit gewoon in je eentje op je kamer en je kan wel een beetje studeren, maar het is dan nog gezelliger om bij je ouders te zitten."*

Ook gaf één van de atleten aan er pas na een jaar achter te komen dat alleen wonen in de Oranjeflat toch niet bij hem als persoon paste. Achteraf geeft deze persoon ook aan dat hij op 17 jarige leeftijd er nog niet klaar voor was om zelfstandig te wonen. Door deze atleet werd ook aangegeven dat, voor het maken van keuzes die je als talent voorgelegd krijgt, het belangrijk is om te weten wie je bent. Deze atleet gaf aan doordat hij zichzelf niet goed genoeg kende een aantal verkeerde keuzes te hebben gemaakt. *"Ik ben dan die studie aan de Open Universiteit gaan doen, maar toen had ik me nooit afgevraagd van past dit bij me als persoon? Nee, ik had er toen geen rekening mee gehouden dat ik gewoon behoefte heb aan contacten en veel nieuwe mensen ontmoeten."* In tegenstelling tot de andere mannelijke atleten gaf deze atleet ook aan dat men elkaar juist weinig opzoekt in de flat. *"Het tweede jaar dat ik bij Jong Oranje zat, merkte ik dat het toch wel*

---

⁴ De oranjeflat is een flat in Heerenveen waarin de leden van Jong Oranje een eigen appartement bewonen.

veel alleen was. Ik wilde toch liever met wat meerdere mensen samen. Het was niet echt mijn sfeertje, je zat alleen op je kamer en je zorgde voor jezelf, de hele dag trainen en ik zag mijn vrienden bijna nooit.”

Door de atleten wordt aangegeven dat zij het niet als een verplichting hebben gevoeld om in de Oranjeflat te gaan worden, echter zijn er weinig andere opties voor huisvesting geboden. Atleten die niet in de Oranjeflat wilde wonen zijn zelf opzoek gegaan naar alternatieven, maar voelden zich wel verplicht om de alternatieven voor te leggen aan de trainers van Jong Oranje. Alternatieven voor huisvesting in de flat waren, thuis blijven wonen indien de afstand naar Thialf goed overbrugbaar is, in een gastgezin of samen met andere atleten in een huis. *“Je kan ook in een gastgezin gaan dat is ook heel goed mogelijk er zijn heel veel mogelijkheden maar dan moet je dat wel weten. De makkelijkste weg is om gewoon in de flat te gaan wonen en dat wordt je ook aangeraden. Maar niemand houdt er rekening mee dat het gewoon niet werkt voor iedereen.”* Dit citaat laat zien dat van Jong Oranje leden verwacht wordt dat zij in de Oranjeflat wonen en dat de informatie voor alternatieven maar beperkt wordt verstrekt.

De atleet die thuis is blijven wonen geeft aan dit erg fijn te vinden omdat de leefomgeving met de overgang van de gewestelijke selectie naar Jong Oranje de hetzelfde is gebleven. Het ‘thuis wonen’ wordt gezien als een voordeel ten opzichte van de atleten die in de Oranjeflat wonen. *“Hier heb je goed eten en in de flat is dat minder. En hier heb je een omgeving die vertrouwd is en in de flat woon je toch alleen, ja het is wel beter.”* Ook door andere atleten wordt dit opgemerkt. *“Maar zij bleef dus thuis wonen en dat ging heel goed. En je ziet haar nu heel goed schaatsen, allemaal fantastisch (...) omdat ze gewoon thuis woont en in dezelfde structuur en omgeving blijft.”* Beide citaten laten zien dat de vertrouwdheid en stabiliteit van de woonsituatie in verband wordt gebracht met presteren.

Uit de citaten in deze paragraaf blijkt dat huisvesting in de Oranjeflat door de leden van Jong Oranje als norm wordt ervaren die bestaat met betrekking tot het gecentreerd wonen dicht bij de ijsbaan. Bovendien voelen atleten zich verplicht verantwoording aan de coach af te leggen wanneer zij hun woonsituatie op een andere manier willen inrichten. Ook blijkt dat het voor atleten op jonge leeftijd het lastig is om keuzes te maken, dit komt doordat zij nog volop in de ontwikkeling tot adolescent zijn en dus nog niet goed weten wie zij zijn en welke keuzes passen bij hun persoonlijkheid.

4.3.2 Onderwijs

Alle ondervraagde atleten volgen een studie, deze studies variëren van het examenjaar van het Voortgezet Wetenschappelijk Onderwijs tot een Universitaire opleiding. Het merendeel van de atleten geeft aan het belangrijk te vinden om naast het bedrijven van topsport bezig te zijn met de opbouw van een maatschappelijke carrière. Tegelijkertijd gebruiken zij een studie ter afleiding van het schaatsen. *“Het is wel afleiding, dat je naast het schaatsen ook nog wel iets anders te doen hebt en ik wil ook graag wel nieuwe dingen leren dus ik wil ook wel studeren.”* Ook geven atleten aan dat er een studie wordt gevolgd zodat zij naast het bedrijven van topsport iets hebben om op terug te vallen wanneer het schaatsen niet goed gaat.

Voor alle atleten geldt dat de studie wordt afgestemd op de topsport, deze afstemming op de topsport heeft er voor een aantal atleten toe geleid dat zij niet de studie hebben gekozen die zij in een leven zonder topsport wel hadden gekozen. *“Ik heb de laatste twee jaar alles op het schaatsen afgestemd. En ook de studie ja, maar ik heb altijd wel het idee gehad ik ga nog wel eens een keer echt naar de universiteit en dit is even tijdelijk.”* Dit citaat laat zien dat atleten het belangrijk vinden om naast het schaatsen bezig te zijn met de opbouw van een maatschappelijke carrière door een studie te volgen, maar tegelijkertijd blijkt dat de studie wel ondergeschikt wordt gemaakt aan de beoefening van topsport.

Door atleten die een ‘fysieke’ Hoger Beroeps Opleiding (HBO) volgen wordt aangegeven dat het groepswerk lastig is om te combineren met het bestaan van een topsporter. *“Maar het moet ook te combineren zijn en ze zeggen dat het HBO het minst makkelijk is om te combineren met sport omdat je veel in groepsverband moet werken.”* en *“Het liefst heb ik gewoon iemand die voor de klas staat en wat uitlegt, ik maak wat, ik maak een toets en klaar. Verder niks. Iets onderzoeken heb ik een hekel aan en ik heb zo’n hekel aan afhankelijk te zijn van anderen.”* Veel atleten hebben gekozen voor een

digitale (HBO) opleiding of voor leren op afstand. Maar ook deze manier van leren wordt niet door iedere atleet als positief ervaren. In een groep colleges volgen en het sociale aspect van een studie zijn factoren die dan gemist worden. Positieve aspecten van het op afstand leren via een digitale leeromgeving zijn dat atleten niet op vaste tijden naar colleges hoeven, weinig reistijd hebben, zelf kunnen plannen wanneer zij getoetst worden en er een minder grote tijdsdruk wordt ervaren om te komen tot een afronding van de opleiding.

Hoewel er diverse mogelijkheden zijn om een opleiding naar keuze te volgen blijkt dat er vanwege de reisafstand en opleidingsstructuur concessies worden gedaan in de keuze voor een studie. Gezegd kan worden dat de centralisatie van topsport in Heerenveen ook betekent dat de diversiteit in keuzes voor een studie versmald wordt en dat de maatschappelijke carrière na een leven als topsporter hierdoor wordt beïnvloed.

Voor de atleten die het voortgezet onderwijs nog moeten afronden is er een special klas genaamd, de talentenacademie. De atleten in deze klas krijgen extra (individuele) begeleiding van de docenten en kunnen over twee jaar verspreid eindexamen doen. Door de atleten die nog op het voortgezet onderwijs zitten wordt aangegeven dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor het plannen van toetsen, door een aantal atleten wordt dit als lastig ervaren. *“En eigenlijk alles komt vanuit jezelf, je moet alles zelf leren, zelf doen en toetsen inplannen. Dat is aan de ene kant goed voor de sport, maar aan de andere kant word ik daar ook wel een tikkeltje lui van.”*

Er is ook een atleet die er bewust voor heeft gekozen om de opleiding waarin hij interesse heeft, ondanks zijn HAVO diploma, eerst op MBO niveau te volgen. Op deze manier heeft hij minder studiebelasting, maar hij is tegelijkertijd wel bezig met het opdoen van ervaring zodat de aansluiting met het HBO in de toekomst goed gemaakt kan worden. *“Ik kan mensen adviseren die naar Jong Oranje gaan, ligt er natuurlijk ook aan welke studie je gaat doen, maar als er een MBO versie is van je studie vanuit waar je door kan stromen dan zeg ik ga maar eerst even lekker het MBO doen, want dan heb je veel meer rust en kan je alles wat meer op je eigen tempo doen, want als mijn klasgenoten een opdracht hebben voor 10 weken, dan kan ik dat ook in 4-5 weken als het moet en ik loop dus ook nooit achter terwijl ik maar een derde van de tijd op school ben en dat is gewoon heerlijk.”*

Over het algemeen geven de atleten aan dat zij door de onderwijsinstellingen goed begeleid worden en dat de benodigde flexibiliteit om een opleiding met topsport te kunnen combineren aanwezig is. *“Er is een faciliteitenregeling voor mensen die bijvoorbeeld een bestuursfunctie of topsport doen, dat houdt in dat je je prestatie verlaagt, dus dat je niet je 45 of 60 punten in het eerste jaar moet behalen en je hoeft maar bij de helft van de verplichte dingen aanwezig te zijn.”* Toch geven een aantal atleten ook nog wel een aantal verbeterpunten aan. Binnen het HBO is dat met name meer flexibiliteit in het groepswork, en op de universiteit Groningen meer flexibiliteit in de roostering van tentamens en hertentamens. *“Als je bijvoorbeeld er een keer bij een tentamen niet bij kan zijn dan moet je in de zomer herkansen en dat is natuurlijk best wel vervelend.”* Ook de stages die gedaan moeten worden met name bij de HBO opleidingen is voor atleten moeilijk te combineren met topsport. *“Dan zou ik naast het schaatsen ook nog zoveel uur stage moeten lopen bij bedrijven en dat werd wel veel.”*

Eén van de atleten heeft aangegeven zich zorgen te maken over het moment waarop zij niet meer deel uit maakt van het CTO Heerenveen. *“Maar ja volgend jaar heb ik dan alleen nog de studiebegeleider en daarna niet meer omdat je dan niet meer bij het CTO zit, dus ik weet nog niet hoe ik dat dan ga regelen.”* Één van de faciliteiten die het CTO biedt is dat de atleten een studiebegeleider toegewezen krijgen die ervoor zorgt dat het onderwijs en topsport op elkaar afgestemd worden. Wanneer een atleet niet meer een talentstatus van de sportbond heeft of opgenomen is in een topsportprogramma van de bond worden er door het CTO Heerenveen geen faciliteiten meer geboden (Sportstad Heerenveen, 2013). Dit betekent voor atleten die weggaan bij Jong Oranje en geen status hebben dat de onderwijsfaciliteiten, zoals een studiebegeleider die topsport en onderwijs afstemt, stopgezet worden.

4.3.3 Team Jong Oranje – Samenstelling

Zoals in de vorige paragraaf is weergegeven vindt het topsportprogramma van de KNSB voor junioren A en B plaats op het CTO te Heerenveen. Op basis van het talentidentificatie systeem van de KNSB worden uit het hele land schaatsers geselecteerd om plaats te nemen in het team Jong Oranje. Ten aanzien van de samenstelling van het team Jong Oranje wordt ervaren dat de grootte van het team (12 atleten) niet te groot is. Eén atleet maakte de vergelijking met het gewestelijke selectie waarin zij met twintig schaatsers zat en gaf aan dat er binnen de groep allerlei subgroepjes ontstonden en dat werd niet als positief ervaren. *“Op zich vind ik dit best wel een goede grootte van het team, ik heb ook weleens met een groep van 20 man bij het gewest gezeten en dan heb je niet echt een groep meer, het zijn dan allemaal groepjes met vier trainers.”* Er zijn ook atleten die een groep van 12 met maar één trainer te groot vinden, gevolgen die zij van deze groeps grootte ervaren is te weinig (schaatstechnische) aandacht van de trainers. Met de komst van de tweede trainer lijkt dit probleem te zijn opgelost. *“Wat natuurlijk ook logisch is als je op 12 man moet letten. Maar dat vind ik wel jammer soms. Maar nu met twee trainers gaat het wel goed.”* Een aantal atleten gaf ook aan het juist fijn te vinden dat de groep ten opzichte van andere jaren wat groter is omdat er dan beter van elkaars kwaliteiten gebruik gemaakt kan worden. *“Maar ik denk over het algemeen dat als je in een wat grotere groep traint je wat sterker wordt dan in een groepje van 3 zeg maar.”*

De onderlinge concurrentie die binnen het team aanwezig is wordt door het merendeel van de atleten niet als heel hinderlijk ondervonden. Er wordt ook aangegeven dat doordat atleten zich op verschillende afstanden richten, het concurrentiegevoel lang niet altijd aanwezig is. Echter in de beginfase van het seizoen wanneer atleten het team verlaten en er nieuwe atleten bijkomen ontstaat er bij met name bij de dames onderlinge spanning. Door een atleet wordt aangegeven dat vanuit verschillende gewestelijke selecties schaatsers geselecteerd worden, op dat moment zien deze atleten elkaar nog als concurrent en bij de totstandkoming van een nieuw team staat dat oude ‘concurrentiegevoel’ weleens in de weg. De onderlinge verhoudingen worden gaandeweg het seizoen wel beter. Uit de response van de mannelijke atleten blijkt dat het conformeren van een team bestaande uit mannelijke concurrenten beter gaat dan bij de dames. Het volgende citaat illustreert deze bevinding. *“Ja ik denk dat dat vooral bij jongens heel erg goed gaat, we zitten de ene avond ‘s avonds samen te computeren en de volgende ochtend rijdt iemand je eraf en dan zeg je klojo met een lach erbij, maar dezelfde avond zitten we dan gewoon weer lekker bij elkaar. Ik kan me voorstellen dat dat bij dames wat gevoeliger ligt.”* Tijdens trainingen en trainingsstages is er minder dan bij wedstrijden het gevoel dat de atleten elkaars concurrent zijn. Tegelijkertijd geeft een atleet aan dat zij elkaar ook wel goede prestaties gunnen.

De verhouding man-vrouw binnen het team wordt door alle atleten als een goede verdeling ervaren. De dames geven aan dat mannen in het team nodig zijn voor sfeer binnen het team en trainingstechnische deel. *“Nou op kampen is de sfeer ook heel belangrijk en de jongens maken toch altijd wel grapjes en dat is ook wel belangrijk voor de sfeer. Als je naar de training kijkt kunnen we met de jongens ook goed duurblokken schaatsen dus in dat opzicht is het denk ik ook wel nodig denk ik.”* In tegenstelling tot de dames geven de mannen aan dat zij het niet noodzakelijk vinden dat dames deel uitmaken van het team Jong Oranje. *“Het is vaker waar we rekening mee moeten houden, we zullen er soms vast ongetwijfeld wat aan hebben en het is natuurlijk voor de gezelligheid ook belangrijk, maar qua training is het vaker dat je er rekening mee moet houden dan dat je er echt wat aan hebt.”* Tegelijkertijd denken mannen dat de dames de mannen wel nodig hebben in een team, zij denken namelijk dat een team met alleen vrouwen zowel op trainingstechnisch als sociaal vlak niet werkt. Tevens geeft een mannelijke atleet aan dat hij denkt dat doordat er mannen in het team Jong Oranje zijn, de dames ten opzichte van de heren binnen Jong Oranje een grotere stap in de fysiologische ontwikkeling kunnen maken. Onderling relaties worden binnen het team ook niet uit de weg gegaan, door een atleet wordt aangegeven dat de helft van de Jong Oranje leden een relatie heeft met elkaar.

De leeftijd binnen Jong Oranje varieert van 15 tot 20 jaar. Over het algemeen is de ervaring dat de leeftijdsverschillen binnen het team best wel groot zijn, drie jaar verschil in leeftijd wordt door de atleten als een groot

verschil ervaren. De jongere atleten kijken op tegen de oudere atleten *“Dat komt misschien ook wel omdat ik toen als jongste er een beetje bij kwam en dan kijk je toch wel op tegen de ouderen en op een gegeven moment groei je er een beetje in en dan ben je opeens zelf de oudste en dat is toch wel wat leuker vind ik.”* Tegelijkertijd is er vanuit een enkele, oudere atleet de neiging dit verschil en “het opkijken naar” in stand te houden. *“Als er nu in één keer iemand bij komt die wel drie jaar jonger is dan ik, probeer ik hem ook wel wat onder de duim te houden. Maar dat is logisch.”* En een ervaring in een citaat van een jongere atleet *“Nou, ik weet nog wel, vorig jaar was ik natuurlijk als B2 binnen gekomen dan had je ook mensen die drie jaar ouder waren en die zaten ook in het team en ze vinden het natuurlijk helemaal niet zo leuk als er ineens zo’n jonkie tussen springt en die proberen je dan wel een beetje te onderdrukken dat merk je wel.”* Er zijn echter ook oudere atleten die aangeven geven een wat meer ‘zorg functie’ voor de jongere atleten te hebben. *“Ik spreek mensen aan op fouten, ik praat met mensen als het moeilijk gaat.”* en *“X let weleens op mij, je moet beter eten of iets meer eten of eet je groenten eens op en dat kan je technisch beter doen.”*

De gedachte van NOC*NSF en de sportbonden om getalenteerde topsporters samen te laten trainen en van elkaars kwaliteiten gebruik te laten maken om uiteindelijke betere prestaties te leveren lijkt door de atleten van het team Jong Oranje te worden bevestigd. Daarbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat zowel vanuit het perspectief van de mannelijke als vrouwelijke atleten wordt aangegeven dat vrouwelijke atleten meer profijt hebben van de mannelijke atleten dan andersom. Opvallend is ook dat een verschil in leeftijd van 3 jaar als veel wordt ervaren en dat op basis van leeftijd statussen aan jong oranje leden ontleend wordt. De ouderen atleten hebben de neiging om zich ten opzichte van de jongere atleten dominant op te stellen.

4.3.4 Team Jong Oranje – Sfeer

Doordat er ieder seizoen bij het team Jong Oranje atleten weggaan en bijkomen wordt door de atleten aangegeven dat de sfeer ten opzichte van voorgaande seizoenen varieert. *“Qua sfeer in de ploeg. Ja daar is wel wat veranderd, maar dat komt ook omdat er wat nieuwe mensen zijn bijgekomen en de ouderen gingen een beetje weg. En dan verandert dat wel in de sfeer van de groep, dat zal ook dit jaar weer gaan veranderen.”* De sfeer gedurende activiteiten buiten de trainingen en wedstrijden wordt door de meeste atleten positief ervaren. In de Oranje flat, waar de meeste atleten wonen, zoeken met name de jongens elkaar veel op om een film te kijken of te gamen. *“We gaan weleens bij iemand ‘s avonds op de kamer een film kijken en soms gaan we hier vlak bij karten bijvoorbeeld of we gaan naar de film.”* De dames zoeken elkaar in de flat beduidend minder op. Ook geeft een vrouwelijke atlete aan dat er tussen de dames onderling jaloezie heerst. Een voorbeeld hiervan is dat wanneer een jongere vrouwelijke atleet beter presteerde dan een oudere vrouwelijke atleet binnen het team de jongere atleet genegeerd werd. *“Ik was dan net 16 dat ik er in kwam en dan was het weleens oh jij rijdt harder dan mij en dan wordt er twee dagen niks tegen je gezegd. Of je wordt gewoon een beetje genegeerd, dat is de jaloezie in de groep.”*

4.3.5 Vertrek uit Jong Oranje en het CTO

Een aantal keer is door de atleten aangegeven dat wanneer de periode er bij Jong Oranje erop zit, atleten hun eigen weg maar moeten zien te vinden. Voor de meeste betekent dit dat zij weer ergens anders naar toe moeten verhuizen dit omdat ze niet meer in de Oranje flat kunnen blijven wonen en veel faciliteiten zoals bijvoorbeeld mentale en medische begeleiding stop gezet worden. Voor een aantal atleten betekent dit ook dat zij, na twee jaar zelfstandig te hebben gewoond, weer bij hun ouders gaan wonen.

Het volgende citaat laat een negatieve ervaring met het CTO aan het einde van de periode Jong Oranje zien: *“Nou bedankt dat je er was, we vonden het hartstikke leuk je ziet maar wat je doet, doe.”* en *“Eigenlijk het traject na Jong Oranje vind ik iets minder geregeld. Ik woonde in die flat hier en ben ik vorig jaar gewoon echt letterlijk uitgeknikkerd.”* Deze

citaten laten zien dat na een periode Jong Oranje, atleten hun eigen weg weer moeten zien te vinden en daarbij weinig hulp krijgen van de partijen die eerder nauw betrokken zijn geweest bij het opleidingstraject van talent tot topsporter.

4.3.6 Sociaal leven naast topsport

'Een sociaal leven' wordt door de meeste atleten gedefinieerd als het hebben van vrienden waarmee je kan praten en leuke dingen doen. Uitgaan en het bezoeken van feestjes maakt in de winterperiode geen deel uit van het sociale leven van de atleten. Dit wordt over het algemeen niet als moeilijk ervaren, de meeste atleten hebben het laten van feestjes graag over voor het leveren van topprestaties. *"Soms kan ik niet naar een feestje maar dat vind ik dan niet heel erg moeilijk, gewoon omdat ik het schaatsen zo leuk vind en daarvoor wil gaan."*

Vrienden zijn er zowel binnen als buiten de schaatswereld. Vrienden buiten de schaatswereld zijn vaak vrienden uit het dorp van herkomst, van de basis school en van het voortgezet onderwijs. Het merendeel van de atleten geeft aan er belang aan te hechten om vrienden buiten de schaatswereld te hebben, een reden die daarvoor wordt genoemd is: contact te houden met het 'gewone leven'. *"Ik heb wel gemerkt als het goed gaat met het schaatsen dan is er helemaal geen probleem, maar op het moment dat het even wat minder gaat dan is het gewoon ook fijn dat je even terug kan vallen op het gewone leven als het ware. Topsport is een hele aparte wereld eigenlijk, want je bent zo egoïstisch met jezelf bezig en het is zo hard als je er eenmaal buiten valt joh, niemand die daar eigenlijk om geeft. Zo simpel is het, je bent in of je bent uit. En op het moment dat het niet zo gaat dan is het fijn dat je even ook dat contact met de gewone wereld hebt."* Ook werd aangegeven dat het sociale leven in de schaatswereld heel anders is dan binnen de "echte" wereld. In de "echte" wereld moet er gewerkt worden en is sport maar een klein deel van het dagelijks bestaan. De echte wereld is vanuit het perspectief van de atleet een wereld waarin topsport niet als werk wordt gezien, maar waarin sportbeoefening een klein gedeelte van het dagelijks bestaan vormt. Ook maakt dit citaat duidelijk dat de toegang tot de topsportwereld in vele opzichten exclusief is en dat een atleet, volgens deze geïnterviewde, in sterke mate egocentrisch moet zijn.

Een tweede reden die wordt aangegeven is dat vrienden buiten de schaatswereld kunnen helpen bij het relativeren en problemen en zaken van een andere kunnen belichten. *"Als jij een keer een dag niet kunt trainen omdat je ziekig bent dan vind je dat best wel erg, maar dan zeggen zij wat maakt een keer een dag niet trainen nou uit."*

5. Analyse

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten gekoppeld aan het theoretisch kader zoals weergegeven in hoofdstuk 2. De analyse van de onderzoeksgegevens vindt per subveld plaats en geeft daarmee gelijk de structuur van dit hoofdstuk aan.

5.1 Subveld 1: De trainingslocatie

Een eerste constatering binnen het subveld van de trainingslocatie is dat vanuit het perspectief van de leden van Jong Oranje wordt aangegeven dat de stap van een gewestelijke selectie naar Jong Oranje als groot wordt ervaren. Volgens de bevroegde atleten die momenteel deel uitmaken van het team Jong Oranje wordt dit gat veroorzaakt door de grote verschillen in budget, trainingstechnische begeleiding en faciliteiten tussen de gewestelijk selecties en het team Jong Oranje. Daarbij bestaan er ook grote verschillen tussen de acht gewesten onderling en dat leidt tot diverse aanpassingen voor atleten binnen het team Jong Oranje. Deze ervaring van atleten is in lijn met de kritische succesfactoren die binnen pijler 2 van het SPLISS worden aangegeven. In de kern geeft deze pijler weer dat een duidelijke taakverdeling tussen verschillende actoren in de topsport en een goede coördinatie en afstemming van middelen en onderlinge communicatie een voorwaarde is om de kans op succes te vergroten (van Bottenburg et al, 2012). Dit onderzoek laat zien dat de noodzaak voor de versterking van de regionale sportinfrastructuur, zoals door NOC*NSF en de KNSB wordt aangegeven, vanuit het perspectief van de leden van Jong Oranje nog eens wordt bevestigd.

De ontwikkeling van talent tot topsporter binnen de gewestelijke selecties lijkt sterk gedomineerd te worden door de positie die de gewestelijke selectie trainer binnen het specifieke trainingsdomein (de gewestelijke selectie) inneemt en wil behouden. Deze 'position taking' van trainers leidt er in sommige gevallen toe dat niet het talent maar de trainer in een talentontwikkelingsproces centraal staat. Atleten geven aan dat zij het gevoel hebben dat trainers zichzelf ten opzichte van andere betrokkenen moeten bewijzen. Dit bewijzen doen zij aan de hand van de resultaten, in de vorm van wedstrijduitslagen, van de pupillen die zij begeleiden. De drang van trainers naar goede prestaties van hun pupillen kan er toe leiden dat er onder trainers meer aandacht is voor het stellen van prestatiedoelen op de korte termijn, dan voor het stellen van talent ontwikkelingsdoelen voor de langere termijn. In het visiedocument van KNSB is te lezen dat één van de ambities is om talenten op te leiden binnen een opleidingstraject waarin de sporter centraal staat. De wenselijke centraliteit van de atleet in een talent ontwikkelingstraject lijkt vanuit de beleving van de atleet op dit moment nog niet binnen alle gewesten gerealiseerd te zijn omdat talenten het idee hebben dat sommige gewestelijk trainers de neiging hebben zichzelf ten opzichte van talenten centraal te stellen.

Een tweede constatering is dat de trainers van Jong Oranje binnen het subveld 'de trainingslocatie' een belangrijke positie innemen. Atleten zien de trainers van Jong Oranje als dé experts die hen beter kunnen maken en functioneren tegelijkertijd als rolmodel en inspirator voor hen. De rol van inspirator zien atleten doordat zij op verschillende vlakken worden uitgedaagd in het stellen van doelen en het maken van eigen keuzes. Naast de kennis en de vaardigheden die bij de trainers aanwezig zijn, genieten de trainers vanwege hun formele positie die zij binnen de KNSB bondsorganisatie innemen, een bepaalde mate van status. De combinatie van kennis, vaardigheden en status zorgen ervoor dat de trainers veel invloed hebben op het carrière verloop van de atleten. Naast de trainers neemt de mentaal begeleider binnen het trainingsdomein een belangrijke positie in. Daar waar aan de trainer veel expertise wordt toegedicht, krijgt de mentaal begeleider veel vertrouwen van de atleten. Binnen het trainingsdomein waarin trainers veel invloed hebben proberen atleten zich zoveel mogelijk te schikken naar de wensen van de trainers. Zij zullen bijvoorbeeld geen ongemotiveerd gedrag tonen aan de trainers, zelfs als ze dat wel voelen. Deze uitingen worden juist wel bij een mentaal begeleider getoond omdat zij ten opzichte van de trainers van Jong Oranje minder invloed hebben op de topsportcarrière van de atleten.

Het specialistenteam neemt naast de trainers ook een belangrijke positie binnen het subveld van de trainingslocatie in. Het specialistenteam laat zien, door de manier waarop zij te werk gaat, een duidelijke visie ten aanzien

van talentontwikkeling te hebben. De visie die zij hebben gaat ervan uit dat er voor atleten een leerklimaat moet worden geschapen waarin zij gestimuleerd worden om na te denken over keuzes en zo min mogelijk zaken voorgeschreven krijgen. Een ander opvallende bevinding met betrekking tot de medische begeleiding is een ogenschijnlijke tegenstrijdige situatie. Dit onderzoek laat namelijk zien dat wanneer een atleet in competitie is, de atleet lijkt te zijn ingesloten in het domein van de medische begeleiding, echter wanneer een atleet vanwege een blessure uit competitie is lijkt deze atleet een minder prominente plaats binnen dat domein in te nemen. Dit is paradoxaal omdat de verwachting is dat atleten die geblesseerd zijn juist medisch hulp en begeleiding nodig hebben om weer deel te kunnen nemen aan trainingen en de competitie. Mogelijk vloeit deze aanpak voort uit de manier waarop de topsport in Nederland is georganiseerd. Zoals in hoofdstuk 1 en 2 is aangegeven is 'focussen op succes' (NOC*NSF, 2010) de dominante visie met betrekking tot het bedrijven van topsport en daarmee tegelijkertijd de habitus van de georganiseerde sport in Nederland. Impliciet geeft deze doelstelling weer dat er naar degene die in de race zijn voor 'goud' meer aandacht uit zou moeten gaan dan naar de 'afvallers' of atleten die minder snel 'goud' gaan behalen. Mogelijk kan de tegenovergestelde verwachting van de atleet ten aanzien van de medische begeleiding wanneer een atleet 'uit competitie' is met dit gedachtegoed worden verklaard.

Naast de trainers en de specialistische begeleiding rondom het team Jong Oranje ervaren atleten dat ouders daarna de meeste betrokkenheid hebben bij de schaatscarrière van hun zoon of dochter. De invloed die ouders hebben neemt wel af naarmate atleten ouder worden, atleten maken steeds meer eigen keuzes en zonderen zich relatief gezien steeds meer af van ouders. Naast het feit dat ouders het leven als een (sub) topsporter financieel mogelijk maken zijn zij ook vaak ondersteunend in het vervoer van en naar de ijsbaan.

Een derde constatering is dat atleten het idee hebben dat de trainingen in een doelgerichte omgeving plaatsvinden. Zoals Nicholls (1989) aangeeft wordt er bij een doeloriëntatie gefocust op de taak, het gaat in de eerste plaats om een persoonlijke verbetering. Echter tijdens de trainingen op het ijs ter voorbereiding op het wedstrijdseizoen lijkt deze doeloriëntatie te verschuiven naar een ego oriëntatie, daar waar het gaat om het vertonen van superieur gedrag en het willen vertonen van betere prestaties ten opzichte van andere teamgenoten. Atleten ervaren dan hiërarchische verhoudingen die gebaseerd zijn op onderlinge vergelijkingen binnen het team.

Tot slot geven atleten aan dat zij binnen het trainingsdomein het gevoel hebben omringd te worden door relatieve luxe en aangeboden faciliteiten. De leden van het team Jong Oranje beseffen dat zij in een uitzonderingspositie worden geplaatst ten opzichte van andere niet topsporters. Tegelijkertijd geven zij ook aan dat die uitzonderingspositie nodig is om beter te kunnen focussen op de trainingen en wedstrijden.

5.2 Subveld 2: Het nationale en internationale wedstrijdscircuit

Vanuit een meer functionalistische en rationalistisch benadering wordt voornamelijk gekeken naar hoe topsportsuccessen maakbaar en planbaar zijn. Vanuit dat perspectief is al veel onderzoek verricht. Er bestaat echter nog weinig inzicht in hoe atleten het klimaat ervaren waarbinnen prestaties geleverd moeten worden. Pijler 8 van het SPLISS model richt zich vooral op de facilitering van een (inter)nationale competitie. Deze pijler is gebaseerd op het gegeven dat wanneer er een bepaald nationaal competitieniveau en de mogelijkheid tot deelname aan internationale wedstrijden aanwezig is, de kansen op succes groter zijn (van Bottenburg et al, 2012). De pijler gaat naast de mogelijkheden om deel te kunnen nemen aan een hoogwaardig wedstrijdscircuit verder niet in op de betekenissen die atleten toekennen aan een wedstrijdscircuit. Dit onderzoek laat zien dat presteren binnen het nationale en internationale wedstrijdscircuit voor atleten verschillende betekenissen heeft. Presteren kan vanuit het perspectief van de atleet zijn: plaatsen voor een wedstrijd of kampioenschap, het rijden van een goede wedstrijduitslag of het winnen van een ander.

Het deel uitmaken van het team Jong Oranje legt voor een aantal atleten een druk op om zichzelf te bewijzen. Het gaat dan met name om de verwachtingen die atleten zichzelf opleggen omdat zij deel uitmaken van het team Jong

Oranje. Onder de leden van Jong Oranje heerst het beeld dat er per definitie van andere schaatsende leeftijdsgenoten uit de acht gewesten van de KNSB gewonnen moet worden. Bij het rijden van een internationale wedstrijd is de druk minder aanwezig omdat er dan ervaren wordt dat er namens Nederland gestreden worden. De nadruk ligt dan veel meer op het leveren van een goede prestatie dan te winnen van een ander. Ook hier lijkt net zoals binnen het subveld 'de trainingslocatie' sprake te zijn van een wisselende oriëntatie. Wanneer er tegen gewestelijke leeftijdsgenoten gestreden moet worden is er vooral sprake van 'het willen winnen van een ander' en wanneer er namens Nederland gereden wordt is er juist meer sprake van een 'zo goed mogelijk prestatie neer willen zetten'. Het willen winnen van een ander lijkt meer spanning te veroorzaken dan het willen leveren van een goede prestatie.

Dit onderzoek laat ook zien dat atleten prestatiedruk ervaren wanneer zij, gezien hun leeftijd, in het laatste jaar van het team Jong Oranje verkeren. Zij ervaren dan dat er goede prestaties neergezet moeten worden om zich in beeld te rijden bij de merkenteams om zo een vervolg na Jong Oranje te hebben. Het domein van het nationale en internationale wedstrijdencircuit wordt dan als podium gezien waarop atleten zichzelf kunnen profileren. Hoewel bekend is dat de weg naar de top een afvalrace is onder talenten, klinkt ook hier de ambitie van NOC*NSF waarin het gaat om de focus op succes sterk door. Ervan uitgaande dat atleten op een leeftijd van 16 jaar binnen het team Jong Oranje worden opgenomen, een periode van acclimatisatie nodig hebben en gelijk in het tweede en tevens laatste jaar binnen Jong Oranje aanspraakmakende resultaten neer moeten zetten om zich in de kijker te rijden bij de merkenteams, lijkt een moeilijke opgave. Daarbij vertaalt de doelgerichtheid en efficiëntie van inzet van middelen voor talentontwikkeling door de KNSB zich na twee jaar Jong Oranje niet altijd tot de ontwikkeling van talent tot topsporter. De tijd waarbinnen jonge talenten zich binnen het team Jong Oranje moeten bewijzen, lijkt een beperkende factor te zijn en zorgt voor een hoge prestatiedruk onder de atleten.

Hoewel door Bogerd (2010) wordt aangegeven dat het ontstaan van merkenteams positieve aspecten ten aanzien van het (langebaan) topsportklimaat in Nederland met zich heeft meegebracht, zoals de toename van financiële middelen door de betrokkenheid van sponsors, meer voorzieningen en toptrainers en een grotere keuzemogelijkheid voor schaatsers, blijkt uit dit onderzoek dat de doorstroom van Jong Oranje naar een merkenteam door atleten als lastig wordt ervaren. Aangegeven wordt dat dit te maken heeft met het feit wanneer er merkenteams zijn die een plek over hebben, zij vaak op zoek zijn naar de sterkere schaatsers. Ook heerst het beeld dat merkenteams weinig financiële middelen hebben om te investeren in talent. Een andere opvallende constatering is dat atleten het idee hebben dat merkenteams voornamelijk geïnteresseerd zijn in atleten die allround zijn. Deze focus op het allrounden zien atleten overigens ook terug in de opleiding binnen het team Jong Oranje. Deze dominante visie ten aanzien van het opleiden van talenten en de 'arbeidsplekken' die de markt te bieden heeft is voor een aantal atleten tegenstrijdig aan de ambitie die zij zelf hebben. Er zijn namelijk atleten die zich liever specialiseren in één of twee afstanden, deze ambitie wordt gevoed vanuit de gedachte dat er op het hoogste competitie niveau, de Olympische Spelen, alleen 'goud' op een specifieke afstand gewonnen kan worden. Vanuit het perspectief van atleten kan dus gezegd worden dat de persoonlijke ambities van schaatsers niet altijd overeenkomen met de arbeidsplekken die merkenteams te bieden hebben en met de opleidingsfilosofie die de trainers van Jong Oranje erop nahouden. Vanuit het onderzoek dat door Fletcher et al. (2012) is verricht naar de factoren die voor atleten tot stress kunnen leiden lijkt hier van de vierde factor (blz. 20), die gaat over sportcarrière en ontwikkelingsvraagstukken, sprake te zijn.

Hoewel het KNSB topsportprogramma voor de juniorensselectie er goed uit ziet, lijkt het er gezien de verwachting ten aanzien van de doorstroming naar een merkenteam op dat de opleiding van talent tot topsporter na Jong Oranje voor veel talenten stopt. Terugkeren naar een gewestelijk selectie is voor de meeste atleten een demotiverende optie omdat zij verwachten dat de stap vanuit een gewestelijke selectie, waar minder faciliteiten en kwalitatief mindere begeleiding aanwezig is, naar een merkenteam onoverbrugbaar is. Tevens keren atleten met het gevoel 'niet gewild te zijn' na hun periode bij het team Jong Oranje huiswaarts. Atleten hebben dan ook het idee dat zij zelf weer hun weg moeten zien te

vinden en dat zij daarbij weinig hulp ervaren van de partijen die in een eerder stadium nauw betrokken zijn geweest bij het opleidingstraject van talent tot topsporter.

5.3 Subveld 3: Het centrum voor topsport en onderwijs

Uit de 3^e topsportklimaatmeting in Nederland blijkt dat naast voordelen van clustering in CTO's ook nadelen naar voren komen. De nadelen die door de coaches en coördinatoren worden genoemd zijn onder andere de afzondering van topsporters van 'de normale samenleving' en problemen met de overgang van thuis naar zelfstandigheid (Van Bottenburg et al., 2012). Dit onderzoek laat zien dat huisvesting door de leden van Jong Oranje in de Oranjeflat als heersende norm wordt ervaren die bestaat met betrekking tot 'gecentraliseerd' wonen en in samenhang wordt gebracht met het deel uitmaken van het team Jong Oranje. Hoewel door atleten wordt aangegeven dat zij het niet als verplichting hebben gevoeld om in de Oranjeflat te gaan wonen, zijn er weinig andere opties voor huisvesting geboden. Tegelijkertijd voelen atleten zich wel verplicht om verantwoording aan de trainer-coach af te leggen wanneer zij hun woonsituatie op een andere manier willen inrichten. Ook laat dit onderzoek zien dat het voor veel atleten in de leeftijd van 15 tot 17 jaar een moeilijke opgave is om in te schatten welke consequenties de overgang van het ouderlijk huis naar zelfstandigheid met zich mee brengen en of die consequenties passen bij iemands persoonlijkheid. 'Wonen' blijkt overigens een belangrijk ingrediënt te zijn voor het leveren van prestaties. Uit dit onderzoek blijkt namelijk dat de vertrouwdheid en stabiliteit van een woonsituatie in verband wordt gebracht met hoe er gepresteerd wordt.

Naast de woonsituatie is het onderwijs binnen het domein van het CTO een belangrijke factor. Geconstateerd kan worden dat atleten het belangrijk vinden om naast het schaatsen bezig te zijn met de opbouw van een maatschappelijke carrière door een opleiding te volgen. Tegelijkertijd blijkt dat de studie wel ondergeschikt wordt gemaakt aan de beoefening van topsport. Hoewel er diverse mogelijkheden zijn om een opleiding naar keuze te volgen blijkt dat er vanwege de reisafstand en opleidingsstructuur veel concessies worden gedaan in de keuze voor een studie. Een constatering die uit dit onderzoek voortvloeit is dat de centralisatie van topsport betekent dat de diversiteit in keuzes voor een studie wordt versmald en de maatschappelijke carrière na een leven als topsporter hierdoor beïnvloed wordt. Een andere opmerkelijke bevinding is dat atleten onzeker zijn over de mogelijkheden om topsport te blijven combineren met onderwijs op het moment dat zij geen lid meer zijn van het Team Jong Oranje en ook geen NOC*NSF status hebben. Zowel NOC*NSF als de KNSB geven aan de mogelijkheid om topsport en studie te combineren verder te willen verbeteren. Dit onderzoek laat vanuit de ervaringen van de atleten, die op dit moment onderwijs met topsport combineren, zien dat er binnen het HBO nog weinig mogelijkheden lijken te zijn voor topsporters om te kunnen voldoen aan de eisen die binnen het HBO aan hen gesteld worden. De reguliere HBO opleidingen worden door de atleten dan ook ervaren als de minst makkelijke opleidingen om te combineren met topsport.

Het trainen, schaatsen van wedstrijden en wonen wordt voor een groot deel met dezelfde groep atleten gedaan. De ervaring van de dames binnen het team is dat de mannen in het team een positieve bijdrage leveren aan de sfeer binnen het team en trainingstechnisch een meerwaarde vormen voor de dames. Het beeld van de mannen over de aanwezigheid van dames in het team is omgekeerd, zij zijn van mening dat ze dames niet nodig hebben om beter te worden. Tevens geven de mannen aan dat zij denken dat de dames fysiologisch binnen Jong Oranje een grotere stap kunnen maken dan de mannen. Gesuggereerd kan worden dat mannen wellicht te weinig 'betere' in het team hebben om zich aan op te trekken. De gedachte van NOC*NSF en de sportbonden om getalenteerde topsporters samen te laten trainen en van elkaars kwaliteiten gebruik te laten maken om uiteindelijke betere prestaties te leveren lijkt door de atleten van het team Jong Oranje te worden bevestigd, echter wordt er wel aangegeven dat er voor mannelijke atleten, ook sterkere atleten moeten zijn waaraan zij zich kunnen optrekken. Ten aanzien van de onderlinge leeftijdsverschillen binnen het team Jong Oranje kan worden geconstateerd dat deze door de atleten als groot worden ervaren. Daarbij kijken de jongere

atleten op tegen de oudere atleten en dit 'opkijken naar' wordt door de oudere atleten doorgaans in stand gehouden. Tegelijkertijd zijn er ook oudere atleten die aangeven wat meer een 'zorgfunctie' voor de jongere atleten opzicht te nemen.

Tot slot is er binnen het centrum voor topsport en onderwijs naast een leven als topsporter ook een sociaal leven met vrienden. Atleten hebben vrienden zowel binnen als buiten de schaatswereld. Uit het onderzoek van Patrick et al. (1999) is al gebleken dat in de adolescentie fase zowel vrienden binnen als buiten de sport belangrijk zijn. Door Patrick et al. (1999) wordt zelfs gesuggereerd dat wanneer de sportparticipatie in conflict is met de sociale ontwikkeling, de betrokkenheid en motivatie voor sport vermindert. Dit onderzoek laat zien dat er door de leden van het team Jong Oranje twee werelden worden gedefinieerd, namelijk de topsportwereld en de 'echte' wereld. In de 'echte' wereld moet er gewerkt worden en is sport maar een klein deel van het dagelijks bestaan, daarentegen kenmerkt de topsportwereld zich door de beperkte toegankelijkheid en hoge mate van egocentrisme. Atleten van Jong Oranje ontvluchten bij blessures of tegenvallende prestaties de topsportwereld en vallen dan terug op de 'echte' wereld waarbinnen de topsportwereld wordt gerelativeerd. Vanuit het perspectief van de atleten vormen vrienden van buiten de schaatswereld een belangrijke schakel naar de echte wereld. Met deze constatering wordt de bevinding van Van Bottenburg et al. (2012) bevestigd dat topsporters zich voelen afgezonderd van 'de normale samenleving'

5.4 Tot besluit hoofdstuk 5

In aanvulling op het vele functionalistisch onderzoek binnen het thema talentontwikkeling waarbij het met name gaat om de verbetering van prestaties, heeft het perspectief van Bourdieu (1990) een bruikbaar analysekader geboden om vanuit een constructivistische benadering onderzoek te verrichten naar het topsportklimaat vanuit het perspectief van de atleet. De drie verschillende subvelden maken inzichtelijk welke activiteiten er binnen het veld plaats vinden, welke actoren daarbij betrokken zijn en welke betekenissen atleten aan het specifieke veld toekennen. Geconstateerd kan worden dat binnen de velden zowel overeenkomstige als tegenstrijdige betekenissen worden gecreëerd. Het subveld van de trainingslocatie laat zien dat trainers en begeleiders ten opzichte van atleten een erg belangrijke positie innemen. Daarnaast heerst er zowel binnen het subveld 'de trainingslocatie' als het subveld 'het nationale en internationale wedstrijdscircuit' een dominante visie ten aanzien van het bedrijven van topsport. Binnen deze velden wordt namelijk duidelijk zichtbaar dat er door verschillende actoren een sterke focus is op succes. Getalenteerde atleten die 'eruit springen' genieten meer begeleiding en hebben uitzicht op een beter toekomstperspectief. Tot slot blijkt (impliciet) vanuit alle de drie velden dat de topsportwereld vanuit het perspectief van atleten wordt gekenmerkt door kortstondigheid, afzondering, veranderde verhoudingen met ouders en vrienden, concessies en een kleine kans op absoluut topsportsucces.

6. Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de centrale hoofdvraag en de drie deelvragen van het onderzoek. De antwoorden op deze vragen vormen de conclusies van dit onderzoek en vormen de aanleiding voor de in paragraaf 6.6 beschreven aanbevelingen.

6.1 Conclusies deelvraag 1

Welke aspecten en actoren binnen het topsportklimaat worden, door de atleten die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), als positief of negatief ervaren in hun ontwikkeling tot topsporter?

Geconcludeerd kan worden dat het huidige topsportklimaat voor de atleten van het team Jong Oranje over het algemeen positief beoordeeld wordt. De trainingen worden niet als te zwaar ervaren en over de arbeid-rust verhouding zijn de atleten tevreden. Ook over de prestaties die met de geleverde trainingsarbeid worden behaald heerst er, een uitzondering daargelaten, tevredenheid. Het leerklimaat dat door de trainers en begeleiders van het team Jong Oranje wordt gecreëerd wordt ervaren als een vereiste om na Jong Oranje zelfstandig als topsporter binnen een merkenteam te kunnen functioneren. Dit leerklimaat is overigens een duidelijke positieve factor die talenten in hun ontwikkeling tot topsporter ervaren. Naast het gegeven dat er door de betrokken trainers en begeleiders een leerklimaat wordt geschapen zijn trainers voor atleten een bron van kennis, inspiratie en fungeren als rolmodel. Deze drie aspecten zorgen ervoor dat trainers relatief veel invloed op de atleten hebben. De positie die de trainers van het team Jong Oranje binnen het trainings- en wedstrijddomein innemen wordt over het algemeen positief ervaren. Tegelijkertijd wordt door de atleten aangegeven dat binnen de gewestelijk selecties er trainers zijn die zich willen profileren met de resultaten van de atleten. Het beeld dat atleten hebben over de invloed van trainers weerhoudt hen ervan om gedrag te vertonen waarvan zij het vermoeden hebben dat de trainer hierdoor een negatief beeld krijgen. Dergelijk gedrag is bijvoorbeeld het tonen van ongemotiveerd gedrag. Ongemotiveerd gedrag durven atleten daarentegen wel bij andere begeleidingspersonen van het team Jong Oranje te tonen.

Teamleden zijn voor de individuele atleten belangrijke actoren binnen het topsportklimaat. Naast het feit dat ze van elkaars trainingstechnische kwaliteiten gebruik maken zijn zij op het sociale vlak ook belangrijk voor elkaar. Hoewel atleten aangeven het team qua samenstelling goed in verhouding te vinden, geven de mannelijke atleten wel aan het belangrijk te vinden om voldoende uitgedaagd te worden door 'betere' atleten.

Atleten realiseren zich dat de KNSB op de achtergrond veel werk verricht om de faciliteiten, zoals reis en verblijf, huisvesting en inzet van een begeleidingsteam te regelen. Atleten beseffen dat zij met deze faciliteiten in een uitzonderingspositie worden geplaatst, maar geven unaniem aan dat deze ondersteuning van groot belang is om zich volledig te kunnen focussen op de trainingen en wedstrijden.

Naar tevredenheid 'wonen' is voor atleten een belangrijk aspect om te komen tot prestaties. De centrale huisvesting in de Oranjeflat is voor het merendeel van de atleten een positieve factor in de ontwikkeling tot topsporter, echter vormt dit voor een aantal atleten ook een negatieve factor. Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat 'wonen in de Oranjeflat' de norm is en daarnaast weinig alternatieven geboden worden. Gebrek aan zelfkennis van atleten in de leeftijd van 15-16 jaar kan er toe leiden dat er (onbewuste) keuzes voor een woonsituatie worden gemaakt, waarvan achteraf blijkt dat de keuze niet past bij de persoon en (onbedoelde) negatieve effecten met zich meebrengen.

Ten aanzien van de studies die door atleten naast de beoefening van topsport worden gevolgd kan er worden geconcludeerd dat een studie van ondergeschikt belang is aan het bedrijven van topsport. Hoewel atleten het belangrijk vinden om naast topsport bezig te zijn met het opbouwen van een maatschappelijke carrière lijken zij door de centralisatie van topsport beperkt te worden in de diversiteit aan studiemogelijkheden. Bij de keuze voor een studie worden veel

concessies gedaan en wordt de keuze voor een reguliere HBO opleiding in verband met de lastige combinatie met topsport zoveel mogelijk vermeden.

Vrienden buiten de schaatswereld zijn voor atleten de actoren die binnen de 'echte wereld' helpen te relativiseren wanneer er zich problemen voor doen in de topsportwereld, maar waar zij tegelijkertijd weinig tijd voor hebben. Ze isoleren zich ervan, maar moeten er wel op kunnen terugvallen wanneer de droomwereld van topsport tijdelijk eindigt of tegen valt. Vanuit de beleving van atleten kan worden geconcludeerd dat de topsportwereld gekenmerkt wordt door de centraliteit en het belang van presteren, de beperkte aanwezigheid van niet-sporttechnische doelen en de hoge mate van egocentrisme gericht op de eigen prestaties. Deze eigenschappen van de topsportwereld vormen voor een atleet een prettig klimaat wanneer zij 'in competitie' zijn en wedstrijden kunnen rijden maar vormen een beduidende minder aantrekkelijk klimaat wanneer zij te maken krijgen met tegenvallende prestaties of dat zij vanwege bijvoorbeeld een blessure 'uit competitie' zijn.

6.2 Conclusies deelvraag 2

Hoe ervaren atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), het klimaat waarbinnen de trainingen en wedstrijden plaatsvinden?

De trainingen van het team Jong Oranje vinden vanuit het perspectief van de atleten plaats in een doelgerichte omgeving. Deze doelgerichte omgeving ervaren atleten als een prettig klimaat omdat er binnen deze omgeving onderling weinig spanning wordt ervaren. Ten opzichte van de trainingen die plaats vonden binnen de gewestelijke selecties is er binnen Jong Oranje een ander klimaat. Voor atleten is merkbaar dat gewestelijke selecties beschikken over minder budget en dat de trainings-technische begeleiding en faciliteiten van mindere kwaliteit zijn. Ook de beleving van het bedrijven van topsport wordt in gewestelijke selecties in mindere mate ervaren dan binnen het team Jong Oranje. De verschillen tussen de gewestelijke selecties en Jong Oranje zorgen ervoor dat atleten de stap van een gewestelijke selectie naar Jong Oranje als groot ervaren. Deze stap is ook groot wanneer atleten vanuit Jong Oranje noodgedwongen weer terug keren naar een gewestelijke selectie.

Het klimaat waarbinnen de wedstrijden plaatsvinden verschilt per prestatiedoelstelling. Wedstrijden waarbij het gaat om plaatsing voor een kampioenschap en waar de nadruk ligt op het rijden van een goede uitslag worden door atleten ingestoken vanuit de doelstelling zichzelf te willen verbeteren. Bij wedstrijden waar er van anderen gewonnen moet worden is er juist sprake van het willen vertonen van superieur gedrag en het willen vertonen van betere prestaties ten opzichte van anderen. Geconcludeerd kan worden dat de prestatiedoelstelling waarbij het gaat om het rijden van een goede uitslag minder prestatiedruk met zich meebrengt dan de prestatiedoelstelling waarbij het gaat om te winnen van een ander. Daarnaast kan er vanuit dit onderzoek ook geconcludeerd worden dat presteren binnen een taakgerichte omgeving een aangenaam klimaat biedt.

Prestatiedruk onder atleten is vooral ook aanwezig wanneer zij zich in het laatste jaar van Jong Oranje bevinden. Om na Jong Oranje de overstap te kunnen maken naar een merkenteam hebben atleten het gevoel zich te moeten profileren middels het leveren van uitstekende prestaties. Het nationale en internationale wedstrijdscircuit biedt hiervoor dan het podium. De overstap naar een merkenteam is zeker geen vanzelfsprekende stap en wordt door de atleten als moeilijk ervaren. Vanuit het perspectief van atleten beschikken merkenteams over weinig financiële middelen om te investeren in talent en wordt er vanuit een commercieel oogpunt vooral in absolute topsporters geïnvesteerd. Tevens kan er worden geconcludeerd dat de heersende allround cultuur in Nederland atleten in de weg kan staan wanneer zij zich willen specialiseren in een bepaalde afstand.

6.3 Conclusies deelvraag 3

Hoe ervaren atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), de organisatorische en beleidsmatige context waarbinnen talentontwikkeling plaatsvindt?

Vanuit een organisatorische en beleidsmatige context kan vanuit het perspectief van de atleten geconcludeerd worden dat de versnippering van de talentontwikkelingstrajecten binnen de gewesten leidt tot veel trainingsfysiologische en schaatstechnische aanpassingen op het moment dat zij toetreden tot het team Jong Oranje. Naast de veranderingen in de woon- en schoolsituatie zijn de trainingsfysiologische en schaatstechnische aanpassingen een tweede aspect waardoor de stap van een gewestelijke selectie naar het team Jong Oranje als groot wordt ervaren. Vanuit het perspectief van de atleten kan er geconcludeerd worden dat de ontwikkelingstrajecten van de gewesten nog te weinig uniformiteit kennen.

Een tweede punt van aandacht is het vervolg na Jong Oranje. Geconcludeerd kan worden dat het merendeel van atleten bij Jong Oranje zich zorgen maakt over hun sportcarrière na Jong Oranje. De meeste atleten hebben er weinig vertrouwen in dat zij een plek binnen een merkenteam gaan vinden. Redenen die daarvoor genoemd worden zijn dat merkenteams weinig willen investeren in talent en het aannamebeleid van topschaatsers vooral gevoed wordt vanuit commercie. Vanuit het perspectief van de atleten van Jong Oranje kan gezegd worden dat er behoefte is aan een team dat als een soort opvang kan dienen wanneer rijders van Jong Oranje tussen de gewestelijke selecties en merkenteams in dreigen te vallen. De atleten van Jong Oranje geven hier indirect mee aan dat de KNSB haar betrokkenheid bij talentontwikkeling verder moet laten gaan dan het team Jong Oranje alleen en het effect van de doelgerichtheid en efficiëntie van inzet van middelen moet gaan vergroten.

6.4 Conclusies hoofdvraag

Welke betekenissen geven atleten, die deel uitmaken van het team Jong Oranje (langebaan), aan het topsportklimaat van het team en hoe denken zij dat dit klimaat van invloed is op de ontwikkeling van talent tot topsporter?

De beoordeling van het topsportklimaat door atleten die deel uitmaken van het team Jong Oranje is in dit onderzoek uiteengezet in drie velden, te weten (1) de trainingslocatie, (2) het nationale en internationale wedstrijdscircuit en (3) het centrum voor topsport en onderwijs. Deelvraag 1 tot en met 3 geven in paragraaf 6.1 tot en met 6.3 al de belangrijkste conclusies van dit onderzoek weer, daarom beperkt het antwoord op de hoofdvraag zich tot een aantal algemene conclusies.

Uit dit onderzoek is gebleken dat een topsportklimaat zich kenmerkt door de centraliteit en het belang van presteren. Om tot een topsportklimaat toe te treden moeten verschillende concessies worden gedaan. Concessies zijn dat er afstand genomen wordt van ouders en vrienden en dat het volgen van een studie ondergeschikt wordt gemaakt aan het bedrijven van topsport. Voor atleten die volledig deel kunnen nemen aan een topsportprogramma vormt een topsportklimaat een prettig klimaat, maar voor atleten die (tijdelijk) 'uit competitie' zijn juist een onaangenaam klimaat. Het belang van presteren en de beperkte aanwezigheid van niet-sporttechnisch doelen werkt dan juist voor atleten belemmerend, ook ontstaat er onzekerheid over de eigen identiteit van een atleet wanneer er niet wordt gepresteerd. Tot slot kan worden geconcludeerd dat het leerklimaat binnen het team Jong Oranje zoals dat door de trainers en begeleiders wordt geschapen als positief aspect in het ontwikkelingstraject van talent tot topsporter wordt gezien. Doordat binnen het team Jong Oranje atleten geleerd worden hoe zij als topsporter 'moeten' leven heeft dat direct invloed op zelfverzekerdheid van een atleet.

6.5 Discussie

Reflecterend op het onderzoeksproces kan ik concluderen dat ten tijde van de interviews respondenten een onzekere periode doormaakte. Atleten hoorde namelijk in die periode of zij nog een jaar bij Jong Oranje mochten blijven of op zoek moesten naar een andere ploeg. Hoewel ik de betrouwbaarheid van de interviews heb benadrukt kan ik mij voorstellen dat vanwege de onzekere periode die atleten doormaakten, er met enige terughoudendheid op mijn vragen is gereageerd. Vanwege de weinig flexibele onderzoeksplanning was het gedurende het onderzoeksproces voor mij niet meer mogelijk om uit te wijken naar een maand waarin er voor atleten minder onzekerheid was. Mocht ik dit onderzoek opnieuw uitvoeren dan zou ik gezien het risico op sociaal wenselijke antwoorden die de onderzoeksresultaten mogelijk beïnvloeden, de voorkeur hebben om de interviews in een minder onzekere periode voor atleten te laten plaats vinden.

Dit onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de betekenissen die atleten toekennen aan een topsportklimaat in hun ontwikkeling van talent tot topsporter. Een aantal factoren in dit onderzoek worden vanuit het perspectief van atleten als negatief bestempeld, denk aan prestatiedruk, eenzaamheid en vraagstukken met betrekking tot de topsportcarrière. Welke betekenissen trainers geven aan een topsportklimaat voor talenten is in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten, maar dit zou wel een goede aanvulling zijn om te beoordelen in hoeverre de betekenissen die atleten toekennen aan een topsportklimaat afwijken van de betekenissen die trainers daaraan geven. Om een completer beeld te krijgen van het topsportklimaat waarbinnen talentontwikkeling plaats vindt, adviseer ik dus om onder de trainers van Jong Oranje en de gewestelijke trainers een soortgelijk constructivistisch onderzoek te verrichten waarbij op zoek wordt gegaan naar betekenissen die zij toekennen aan een topsportklimaat. Daarbij adviseer ik om voor de vergelijking van de betekenissen van trainers en atleten gebruik te maken van het analysekader zoals ik dat in dit onderzoek heb gebruikt.

6.6 Aanbevelingen

Hoewel dit onderzoek zich heeft gericht op de betekenissen die atleten toekennen aan een topsportklimaat worden in deze laatste paragraaf een aantal aanbevelingen richting de KNSB gedaan.

1. Wees er van bewust dat het team Jong Oranje slechts een tussenstation in een talent ontwikkelingstraject is.

Een talent ontwikkelingstraject duurt in de regel 5 tot 8 jaar (NOC*NSF, 2006). Binnen deze periode wordt een talent twee jaar de gelegenheid geboden om zich binnen het team Jong Oranje te ontwikkelen tot topsporter. Met het gegeven dat een talent ontwikkelingstraject gemiddeld 6 jaar duurt, is een talent slechts een derde deel van zijn ontwikkelingstraject onder directe professionele begeleiding van KNSB. Het andere (twee derde) deel van dit ontwikkelingstraject vindt plaats binnen de gewestelijke selecties en misschien voor een klein deel bij de merkenteams. Zoals uit dit onderzoek blijkt kunnen atleten na hun periode bij Jong Oranje vanwege diverse redenen moeizaam de aansluiting bij een merkenteam vinden en dit leidt in veel gevallen tot demotivatie. Met dit in achtneming is het voor de KNSB de moeite waard om te overwegen of er onder regie van de KNSB na Jong Oranje nog een 'vervolg team' zou moeten komen waar het ontwikkelingstraject tot topsporter voortgezet kan worden. En waar sporters in actieve zin nadenken en meepraten over hoe zij hun prestaties kunnen verbeteren.

2. Gecentraliseerd topsport bedrijven, wat zijn de consequenties en voor iedere atleet voordelig?

Dit onderzoek heeft laten zien dat de consequenties om deel uit te maken van het team Jong Oranje door atleten in de leeftijd van 15 tot 16 jaar nog niet goed ingeschat kunnen worden. Consequenties zijn veranderingen in de woonsituatie, onderwijssituatie en sociale situatie die positieve effecten maar zeker ook (onbedoelde) negatieve effecten met zich brengen wanneer van te voren niet duidelijk is of keuzes passen bij iemands persoonlijkheid. Omdat met name de keuze voor een studie, die van invloed is op de maatschappelijke carrière en de woonsituatie van wezenlijk belang zijn in het welzijn van een jong talent, wordt de KNSB geadviseerd om de intake procedure voor het team Jong Oranje uitgebreid en

zorgvuldig te doen. Ten eerste is het van belang dat atleten bewust worden gemaakt van de consequenties en risicofactoren die deelname aan het team Jong Oranje en het bedrijven van topsport met zich meebrengen. Ten tweede wordt geadviseerd inzicht te krijgen in het persoonlijkheidsprofiel van een atleet zodat van te voren ingeschat kan worden of bepaalde consequenties, voortvloeiend uit keuzes, passen bij de persoonlijkheid van een atleet. Tot slot wordt geadviseerd om wanneer er mogelijkheden zijn die in het voordeel van een atleet werken, buiten de bestaande kaders te denken en te improviseren daar waar mogelijk. Dus meer aandacht voor een topsportklimaat op maat.

7. Bibliografie

- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Den Haag: Boom.
- Bogerd, J. (2010). *Twee kanten van de medaille*.
- Bosscher, V. d., Bingham, J., Shibili, S., Bottenburg, M. v., & Knop, P. d. (2008). The global sporting arms race: an international comparative study on sports policy factors leading to international sporting succes. Oxford: Meyer & Meyer.
- Bottenbrug, M. v. (2008). *Rapportage sport 2008*. Den Haag: Sociaal en cultureel Planbureau/W.H.H. Mulier instituut.
- Bottenburg, v. M. (2000). *Het topsportklimaat in Nederland*. Diopfer: 's-Hertogenbosch.
- Bottenburg, v. M., Dijk, B., Elling, A., & Reigersberg, N. (2012). *Bloed, zweet en tranen een moment van glorie. 3-meting topsportklimaat in Nederland*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Bourdieu, P. (1990). Structures, habitus, practices. In P. Bourdieu, *The logic of practice* (pp. 52-65). Cambridge: Stanford University Press.
- Brustad, R., & Partridge, J. (2002). Parental and peer influences on children's psychosocial development through sport. In F. Smoll, & R. Smith, *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp. 187-210). Dubuque: Kendall-Hunt Publishing.
- Cote, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2003). From play to practice: a developmental framework for the acquisition of expertise in team sports. In J. Starker, & A. Ericsson, *Expert performance in sports: Advances in research in sport expertise* (pp. 89-113). Champaign: Human Kinetics.
- Deci, E., & Ryan, R. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Publishing Corporation.
- Deetz, S. (2000). Describing Differences in Approaches to Organization Science: Rethinking Burrell and Morgan and Their Legacy. In P. Frost, A. Lewin, & R. Daft, *Talking about Organization Science* (pp. 123-152). London: SAGE Publications.
- Hecimovich, M. (2004). Sport specialization in youth: A literature review. *Journal of the American Chiropractic Association*, (4) 32-41.
- Heerenveen, S. (2013, Juni 23). *Sportstad Heerenveen*. Opgehaald van Sportstad Heerenveen: www.sportstad.nl/cto
- Hoare, D. (1996). The Australian national talent search programma. *Coaching Focus*, 31, 3-4.
- KNSB. (2011a). *Statuten KNSB*. Hoogland: KNSB.
- KNSB. (2011b). *Strategisch Plan. De KNSB op weg naar 2020*. Hoogland: KNSB.
- KNSB. (2012a). *Jaarplan 2012-2013*. Hoogland: KNSB.
- KNSB. (2012b). *Talentontwikkeling KNSB op weg naar 2020*. Utrecht: KNSB.
- Nicholls, J. (1989). *The competitive athos and democratic education*. Cambridge: Harvard University Press.
- NOC*NSF. (2006). *Publieksversie Masterplan Talentontwikkeling 2006-2010. Talent Centraal*. Papendal: NOC*NSF.
- NOC*NSF. (2010). *Nederland in de top 10. Naar een winnend topsportklimaat. Wat heeft Nederland nodig om tot de top 10 van de beste topsportlanden ter wereld te behoren*. Papendal: NOC*NSF.
- NOC*NSF. (2011). *Kaders regionale talentontwikkeling*. Papendal: NOC*NSF.

- Puwar, N. (2004). *Space Invaders: Race, Gender and Bodies Out of Place*. Berg Publishers.
- Roffey, K., & Gross, J. (1991). A behavioural observation checklist for basketball talent identification. *The 18th ACHPER National/International Conference Proceedings, Vol 2.*, 368-373.
- Rubin, H., & Rubin, I. (2005). *Qualitative interviewing*. London: Thousand Oaks.
- Tranckle, P., & Cushion, C. (2006). Rethinking giftedness and talent in sport. *Quest*, 58, 265-282.
- Vaeyens, R., Gullich, A., Warr, C., & Philippaerts, R. (2009). Talent identification and promotion programmes of Olympic athletes. *Journal of Sports Sciences*, 27, 1367-1380.
- Weick, K. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousands Oaks: SAGE Publications.

Bijlage 1: Topics interviews atleten die deel uitmaken van het team Jong Oranje

Voorafgaande aan het interview:

- Voorstellen en doel van het interview uitleggen
- Toestemming vragen voor audio opname
- Waarborging van de anonimiteit/vertrouwelijkheid benadrukken
- Wijzen op de mogelijkheid om het uitgewerkte interview door te lezen

Topsportklimaat Team Jong Oranje - Ontwikkeling van talent tot topsporter

1. Algemeen Jong Oranje:
  - *Wat vind je van de sfeer binnen het team Jong Oranje?*
  - *Wat is je meest positieve ervaring?*
  - *Wat is je meest negatieve ervaring?*
  - *Ervaar je weleens problemen in het team? Zoja, hoe en welke?*
2. Trainingsarbeid in relatie tot prestaties
  - *Hoe vaak train je in de week en waar vinden deze trainingen plaats? Hoe vindt je dat?*
  - *Kan je op een schaal van 1 tot 5 aangeven hoe zwaar je de trainingen ervaart? (Doorvragen)*
  - *Wat maken trainingen voor jou zwaar? En door wie of welke factoren worden trainingen zwaar?*
  - *Hoe vind je de verhouding tussen de investering (aantal trainingsuren) die je levert en de prestaties die daar tegen over staan?*
3. Competitiebelasting
  - *Hoeveel wedstrijden rijd je per maand en waar rijd je deze wedstrijden?*
  - *Wat vind je van het rijden van nationale wedstrijden?*
  - *Wat vind je van het rijden van internationale wedstrijden?*
  - *Kan je op een schaal van 1 tot 5 aangeven hoe zwaar je de competitiebelasting ervaart?(Doorvragen)*
  - *Wie of wat bepaalt welke wedstrijden je moet (mag) rijden?*
  - *Zijn er consequenties verbonden aan het niet rijden van wedstrijden en hoe vindt je dat?*
  - *Zijn er zaken die je zelf moet regelen om een wedstrijd te kunnen rijden? Zoja wat vind je daarvan?*
  - *Doe je buiten het schaatsseizoen om ook aan competitie (bijvoorbeeld in andere takken van sport? Zoja, waarom? En hoe ervaar je de toegankelijkheid om in een andere tak van sport aan competitie mee te doen?*
4. Reizen
  - *Hoeveel reis je maandelijks voor trainingsstages en internationale wedstrijden?*
  - *Wat vind je het reizen naar trainingsstages en internationale wedstrijden?*
5. Medisch begeleiding
  - *Hoe word je medisch begeleid?*
  - *Wat vind je van de medische begeleiding van binnen het team Jong Oranje? Denk bijvoorbeeld ook aan fysiotherapie, voedingsadvies, mentale begeleiding, sportarts*
6. Mentale begeleiding/Aanleren van mentale vaardigheden
  - *Hoe word je mentaal begeleid?*
  - *Is er binnen het team aandacht voor het aanleren van mentale vaardigheden? Zoja, hoe ervaar je dit? Zo nee, heb je hieraan behoefte en waarom?*
7. Discrepantie tussen sport- en leefklimaat team Jong Oranje en Merkenteam

- *Zijn er voor jou verschillen aan te wijzen tussen het sport-en leefklimaat van het team Jong Oranje en hoe jij denkt dat het sport-en leefklimaat van een merkenteam eruit ziet? Welke verschillen zijn dit en waar hecht jij veel waarde aan (positief en negatief)?*
8. Discrepancie tussen sport- en leefklimaat gewestelijke selectie en team Jong Oranje
- *Zijn er voor jou verschillen tussen het sport-en leefklimaat van het team Jong Oranje en het sport-en leefklimaat van een gewestelijke selectie? Welke verschillen zijn dit en waar hecht jij veel waarde aan (positief en negatief)?*
  - *Wat vind je positief/goed in Jong Oranje en wat minder?*

Leefklimaat Team Jong Oranje - Ontwikkeling van talent tot topsporter

1. Ervaringen verblijf in het Centrum voor Topsport en onderwijs
  - *Wat vind je van de sfeer op het CTO?*
  - *Hoe ervaar je het verblijf in het Centrum voor Topsport en onderwijs in Heerenveen?*
  - *Wat zou je willen veranderen binnen het CTO?*
  - *Hoe ervaar je de overgang van thuis naar zelfstandigheid? Wat vind je lastig en wat vind je leuk eraan?*
  - *Hoe vind je het om relatief veel een vaak van je familie verwijderd te zijn?*
  - *Wie zijn je vrienden?*
  - *Hoe vind je het om relatief ver van je vrienden verwijderd te zijn?*
2. De combinatie topsport en school
  - *Wat vind je van de combinatie topsport en school?*
  - *Hoe ervaar je de steun van onderwijsinstellingen?*
  - *Vind je school je belangrijk? En zo ja, waarom?*
  - *Vind je dat je nu al bezig moet houden met een maatschappelijke carrière na je topsportloopbaan? En zo ja, waarom?*
3. De combinatie topsport en sociaal leven (vrienden buiten sport)
  - *Beschrijf eens, hoe ziet jouw sociale leven eruit?*
  - *Wat betekenen voor jou de woorden 'het hebben van een sociaal leven'?*
  - *Hoe ervaar je jouw sociale leven naast (binnen) het leven van topsporter binnen het team Jong Oranje?*
4. Inkomen
  - *Hoe is jouw financiële situatie, kan je goed rondkomen?*
  - *Door wie wordt je financieel gesteund? Wat vind je daarvan?*
  - *Zijn er zaken waarin je financieel belemmerd wordt, maar die wel nodig zijn om de stap van talent naar topsporter te maken?*

Eigen taken en verantwoordelijkheden binnen het team Jong Oranje

1. *Welke rol/taak heb jij binnen het team? En hoe ervaar jij deze rol/taak?*
2. *Welke verantwoordelijkheden heb je binnen het team en wat vind je daarvan? Ervaar je knelpunten?*
3. De balans tussen pampering en zelfstandigheid binnen het team.
  - *Wat voor dingen moeten door atleten zelf geregeld worden binnen het team?*
  - *Hoe kijk je er tegen aan dat er zaken voor je geregeld worden binnen het team?*
  - *Hoe vind je dat de dingen geregeld worden binnen het team? Wat gaat er volgens jou goed en wat kan er nog beter?*

4. Betrokkenheid in besluitvormingsproces (inspraak)
  - *Hoe vind je dat jouw mening in te nemen besluiten wordt meegenomen?*

Invloedrijke personen op het topsportklimaat

1. Personen die invloed hebben op het topsportklimaat
  - *Wie heeft de meeste invloed op jouw sportcarrière?*
  - *Wie hebben er nog meer invloed? (Ouders/Vrienden/teamgenootjes/Broers & Zussen/Trainer-Coaches/KNSB/NOC*NSF)*
  - *Op wat voor manier wordt er invloed uitgeoefend?*
  - *Hoe ervaar je deze invloed (positief en negatief)? Met wie heb je weleens negatieve ervaringen gehad? Kan je voorbeelden geven door wie en op welke manier invloed wordt uitgeoefend?*

Organisatie Team Jong Oranje

1. *Denk je dat een ontwikkeling van talent tot topsporter ook mogelijk is buiten het team Jong Oranje?*
2. *Wat zijn volgens jou de voor-en nadelen van het werken in een team?*
3. *Wat is er volgens jou nodig om jezelf van talent tot topsporter te ontwikkelen?*
4. *Welke mentaliteit heb je nodig om een topsporter te kunnen worden?*
5. Samenstelling team Jong Oranje van invloed op sport-en leefklimaat
  - *Hoe ervaar je de grootte van het team?*
  - *Wat vindt je van de verdeling man/vrouw in het team?*
    - *Als de verdeling scheef is: hoe ervaar je het om maar met zo weinig meisjes/jongens in een groep te zitten?*
  - *Hoe ervaar je de niveauverschillen binnen het team?*
  - *Wat vindt je ervan dat het team alleen uit schaatsers met een Nederlandse identiteit bestaat?*
4. *Hoe ervaar je de begeleiding van trainer-coaches en andere direct betrokkenen bij het team Jong Oranje? Wat is je meest positieve en negatieve ervaring? Wat zou er verbeterd kunnen worden?*
5. De rol van de KNSB in relatie tot talentontwikkeling
  - *Hoe ervaar je rol van de KNSB in talentontwikkeling?*
  - *Hoe ervaar je het talentontwikkelingsprogramma van de KNSB?*
  - *Ken je voorbeelden van talentontwikkelingsprogramma's (denk ook aan andere sporten of buitenland) waar het beter is georganiseerd? Zoja, wat is er beter georganiseerd?*
  - *Waar in zou de KNSB nog kunnen verbeteren in relatie tot talentontwikkeling?*
6. De rol NOC*NSF in relatie tot talentontwikkeling
  - *Hoe ervaar jij de rol van NOC*NSF in talentontwikkeling? Wat zou er beter kunnen?*
  - *Hoe denk jij dat de relatie tussen de KNSB en NOC*NSF is? Als er een probleem is hoe denk jij dat ze dit moeten oplossen?*
  - *Wat merk jij van NOC*NSF?*
7. Communicatiekanalen en media aandacht
  - *Hoe ervaar je de media aandacht die jij en het team Jong Oranje krijgt?*
  - *Vind je dat daar anders mee om gegaan zou moeten worden?*

Karakteristieken sporter

1. Leeftijd
2. Geslacht
3. Opleiding
4. Hoogste behaalde klassering
5. Topsport ambities
6. Persoonlijke doelen